

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Bakalářská práce

Potenciál environmentálních opatření
v ubytovacích zařízeních v oblasti
Jindřichohradecko

Vypracovala: Lucie Přílepková
Vedoucí práce: Ing. Radim Dušek, Ph.D.

České Budějovice 2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie PŘÍLEPKOVÁ**
Osobní číslo: **E14279**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**
Název tématu: **Potenciál environmentálních opatření v ubytovacích zařízeních v oblasti JINDŘICHOHRADECKO**
Zadávající katedra: **Katedra obchodu a cestovního ruchu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem práce je identifikace existujících environmentálních opatření v ubytovacích zařízeních a zhodnocení zkušeností provozovatelů těchto zařízení. Na základě identifikovaných environmentálních opatření navrhnout možnosti budoucího rozvoje ubytovacích zařízení ve zkoumané oblasti.

Metodický postup:

1. Studium odborné literatury
2. Zpracování východisek řešení problému bakalářské práce na základě hloubkové rešerše prostudovaných informačních zdrojů
3. Zdůvodnění výběru tématu a zkoumané oblasti
4. Terénní šetření a řízený rozhovor zaměřený na naplňování zásad environmentálního řízení zkoumaných podniků
5. Analýza současného stavu environmentálních opatření v ubytovacích zařízeních zvolené oblasti
6. Návrh možností na další rozvoj ubytovacích zařízení, při respektování zásad trvale udržitelného rozvoje

Rámcová osnova:

1. Úvod. 2. Literární přehled. 3. Cíle a metody. 4. Analýza a syntéza poznatků z vlastního zkoumání. 5. Vlastní návrhy. 6. Závěr. 7. Seznam literatury.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **40 - 50 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

- Goeldner, C. R. & J. R. B. Ritchie. (2009).** *Tourism: Principles, Practices, Philosophies.* New York: Wiley
- Hesková, M. a kol. (2011).** *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy. 2. upravené vyd.* Praha: Fortuna.
- Horner, S. & J. Swarbrooke. (2003).** *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času.* Praha: Grada.
- Indrová, J. a kol. (2008).** *Cestovní ruch pro všechny.* Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
- Orieška, J. (2010).** *Služby v cestovním ruchu.* Praha: Idea servis.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Radim Dušek, Ph.D.**
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Datum zadání bakalářské práce: **11. ledna 2016**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2017**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studená 13 (26)
370 05 České Budějovice

Ing. Viktor Vojtko, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 26. února 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 14. dubna 2017

.....

Lucie Přílepková

Poděkování

Děkuji Ing. Radimu Duškovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a čas, který mi věnoval v průběhu zpracovávání této bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům, kteří mě podporovali a motivovali k lepším výsledkům.

Obsah

1	Úvod	3
2	Literární rešerše	5
2.1	Ubytovací služby v cestovním ruchu.....	5
2.1.1	Klasifikace ubytovacích zařízení	5
2.1.2	Kategorizace ubytovacích zařízení	5
2.2	Environmentalismus	7
2.2.1	Historie environmentalismu.....	7
2.2.2	Současný stav ochrany životního prostředí v Evropské unii	8
2.3	Trvale udržitelný rozvoj	9
2.3.1	Principy trvale udržitelného rozvoje.....	9
2.3.2	Trvale udržitelný cestovní ruch	10
2.4	Green management	13
2.4.1	Fáze green managementu.....	13
2.4.2	Zelení zákazníci	14
2.4.3	Systém environmentálního managementu (EMS)	16
2.5	Ekologické značení.....	17
2.5.1	Vznik ekologického značení.....	17
2.5.2	Ekoznačka EU (The Flower/Květina).....	18
2.5.3	Ekologicky šetrný výrobek/slужba.....	18
2.6	Ekologie v ubytovacích zařízeních.....	20
2.6.1	Vliv ubytovacích zařízení na životní prostředí.....	20
2.6.2	Environmentální opatření v ubytovacích zařízeních	21
2.6.3	Environmentální opatření v jednotlivých úsecích ubytovacího zařízení ..	23
2.6.4	Ekologická ubytovací zařízení.....	24
3	Metodika a cíl práce	26
4	Praktická část	29
4.1	Analýza environmentálních opatření v ubytovacích zařízeních v oblasti Jindřichohradecko.....	29

4.1.1	Identifikace ubytovacích zařízení	29
4.1.2	Ekologické značky	31
4.1.3	Green management	34
4.1.4	Environmentální opatření aplikovaná ubytovacími zařízeními	37
4.1.5	Ekologické chování UZ – jeho bariéry, motivy a výhody	48
4.2	Návrhy environmentálních opatření pro rozvoj ubytovacích zařízení v oblasti Jindřichohradecko	52
4.2.1	Výroba elektřiny ze solárních panelů	52
4.2.2	Instalace perlátorů na vodovodní baterie	54
4.2.3	Omezení produktů na jedno použití	56
4.2.4	Školení zaměstnanců a pozitivní působení na hosty	57
5	Závěr	59
I	Summary	61
II	Seznam použitých zdrojů	62
III	Seznam obrázků a tabulek	
IV	Seznam příloh	
V	Přílohy	

1 Úvod

Cestovní ruch je jedno z nejvíce dynamicky se rozvíjejících odvětví a v životě lidí stále nabývá na významu. Zároveň v současné době začíná být celosvětovým trendem ekologie a zájem o ochranu životního prostředí, které s cestovním ruchem úzce souvisí a je pro něj nezbytné. Právě proto je důležité, aby subjekty cestovního ruchu kladly důraz na šetrnou formu cestovního ruchu, která životní prostředí výrazně nepoškozuje a má na něj co nejnižší negativní dopady. Lze toho docílit prostřednictvím přijetí řady opatření v různých oblastech a začleněním prvků green managementu do způsobu řízení. Některé subjekty cestovního ruchu si rostoucí význam udržitelného cestovního ruchu již plně uvědomují a usilují o rozvoj svých poskytovaných služeb v souladu s ochranou životního prostředí.

Tato bakalářská práce se zaměřuje na činnost ubytovacích zařízení v oblasti Jindřichohradecka ve sféře ochrany životního prostředí a ekologických opatření. Jejím cílem je identifikovat, zda ubytovací zařízení v této oblasti uplatňují environmentální opatření, jaká konkrétně to jsou a zjištění zkušeností a postoje provozovatelů ubytovacích zařízení v této problematice. Na základě výsledků výzkumu pak podává návrhy jejich možného budoucího rozvoje v oblasti ochrany životního prostředí.

Pro splnění cíle bakalářské práce je nutné stanovit výzkumné otázky. Ty zjišťují, zda ubytovací zařízení na Jindřichohradecku mají zpracovanou koncepci green (zeleného, ekologického) managementu a zda aplikují environmentální opatření v jednotlivých oblastech.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První část je teoretická a jsou v ní objasněny základní pojmy týkající se ubytovacích zařízení, jejich kategorizace a klasifikace. Následují kapitoly, které se věnují environmentalismu, trvale udržitelnému rozvoji a cestovnímu ruchu, green managementu, ekologickému značení a konečně také ekologii v ubytovacích zařízeních. Tato kapitola je zaměřena na vliv ubytovacích zařízení na životní prostředí, environmentální opatření v různých oblastech i podle jednotlivých úseků ubytovacího zařízení a ekologická ubytovací zařízení.

Praktická část bakalářské práce zpracovává výsledky výzkumu prováděného v konkrétních ubytovacích zařízeních všech kategorií na Jindřichohradecku prostřednictvím dotazníkového šetření. Analyzuje znalost ekologických značek Ekoznačka EU (The Flower) a Ekologicky šetrná služba a green managementu

provozovateli ubytovacích zařízení a dále zastoupení jednotlivých environmentálních opatření v těchto zařízeních. Také identifikuje okolnosti, které ubytovacím zařízením brání v aplikaci či rozšíření environmentálních opatření či které je naopak vedou k ekologickému chování.

Na základě zjištěných výsledků a analýzy jsou vytvořeny návrhy pro zlepšení ekologické situace v ubytovacích zařízeních na Jindřichohradecku. Tyto návrhy se týkají oblastí, ve kterých bylo odhaleno nedostatečné využívání environmentálních opatření a které by mohly ubytovacím zařízením přinést pozitivní ekonomické dopady.

2 Literární rešerše

2.1 Ubytovací služby v cestovním ruchu

Ubytovací služby jsou nedílnou součástí pobytového cestovního ruchu. Tyto služby poskytují přechodné ubytování nebo přenocování a mimo to také uspokojují například potřebu stravování a další potřeby s nimi spojené (Orieška, 2010, s. 116).

K tomu, aby ubytovací služby mohly být realizovány, jsou potřeba ubytovací zařízení. Pod pojmem stavba ubytovacího zařízení se podle vyhlášky č. 501/2006 Sb. o obecných požadavcích na využívání území rozumí „*stavba nebo její část, kde je poskytováno ubytování a služby s tím spojené; stavbou ubytovacího zařízení není bytový a rodinný dům a stavby pro rodinnou rekreaci*“ (Ministerstvo vnitra, 2016).

2.1.1 Klasifikace ubytovacích zařízení

Existuje více druhů ubytovacích zařízení. Každý druh může poskytovat služby v rozdílném rozsahu a na rozdílné úrovni. V České republice je povinnost ubytovací zařízení zařazovat podle druhu do kategorií a dále pak do tříd. Zařazování do tříd se označuje jako klasifikace a provádí se podle vybavení ubytovacího zařízení a úrovně a rozsahu poskytovaných služeb. Jednotlivé třídy jsou označeny hvězdičkami, přičemž nejvyšší možný počet hvězdiček je pět ***** Luxury, následuje **** First Class, *** Standard, ** Economy a nejnižší počet hvězdiček * Tourist (Orieška, 2010, s. 120, 123).

2.1.2 Kategorizace ubytovacích zařízení

Kategorie hromadných ubytovacích zařízení jsou hotel, motel, penzion a hotel, depandance, specifická hotelová zařízení (lázeňský/spa hotel, resort/golf resort hotel) a ostatní ubytovací zařízení (kemp, chatová osada, turistická ubytovna).

Hotel je ubytovací zařízení, které disponuje nejméně deseti pokoji. Pokoje jsou vybavené tak, aby mohly poskytnout přechodné ubytování a další navazující služby, například stravovací. Hotely se člení do pěti tříd. Zvláštním druhem je **hotel garni**, který nabízí jen omezené stravování. Vždy ale musí mít v nabídce alespoň snídaneň. Hotel garni se člení do čtyř tříd.

Motel je stejně jako hotel definován minimálním počtem deseti pokojů vybavených pro poskytování přechodného ubytování a dalších navazujících služeb. Nabízí ubytování

hlavně pro motoristy, proto se nachází u pozemních komunikací a disponuje parkovištěm. Motel se člení do čtyř tříd.

Penzion nabízí minimálně pět a maximálně dvacet pokojů. Další služby spojené s ubytovacími službami bývají omezené. Pokud v penzionu není k dispozici restaurace, musí být vybaven alespoň místností pro stravování. Člení se do čtyř tříd.

Botel nabízí ubytování v pokojích, které jsou označovány jako kajuty, v trvale zakotvené osobní lodi. Stejně jako hotel garni, motel a penzion se člení do čtyř tříd (Orieška, 2010, s. 122).

Depandance je vedlejší budova, která náleží k hlavnímu ubytovacímu zařízení a není od něj vzdálená více než 500 m. Služby, které poskytuje, jsou na stejné úrovni a ve stejném rozsahu jako služby poskytované hlavním ubytovacím zařízením. Depandance nemá vlastní recepci (Asociace hotelů a restaurací ČR, 2013).

Lázeňský/spa hotel je ubytovací zařízení nacházející se v lázeňském místě, které zajišťuje lázeňskou péči a musí splňovat stejné požadavky jako kategorie hotel.

Resort/golf resort hotel je tvořen uzavřeným souborem objektů. Toto ubytovací zařízení nabízí společensko-kulturní a sportovní služby. Golf resort hotel navíc disponuje minimálně devítijamkovým hřištěm. Co se týče klasifikace, resort hotel a golf resort hotel musí mít minimálně tři hvězdičky (Asociace hotelů a restaurací ČR, 2013).

Kemp poskytuje přechodné ubytování buď to ve vlastních zařízeních hostů (stany, obytné přívěsy), nebo v ubytovacích objektech provozovatele (sruby, chaty, bungalovy). Kempy se člení do čtyř tříd.

Chatová osada na rozdíl od kempu poskytuje přechodné ubytování pouze v ubytovacích objektech provozovatele a člení se do třech tříd.

Turistická ubytovna disponuje jednoduše vybavenými ubytovacími místnostmi, ve kterých se nachází více lůžek. Člení se do dvou tříd.

Poslední kategorií je **ubytování v soukromí**. To poskytuje přechodné ubytování v rodinných domech, bytech, chatách apod., které jsou k tomu určené. Ubytování se realizuje buď v obytných místnostech objektů, nebo se pronajímá celý objekt (rekreační domek, byt, chata, chalupa). Můžeme ho členit do čtyř kategorií (Indrová a kol., 2004, s. 37).

2.2 Environmentalismus

Environmentalismus je etický a politický přístup, jehož snahou je chránit a zlepšovat kvalitu životního prostředí, a to prostřednictvím změny lidského chování, které ho může poškodit. Klade důraz na ochranu životního prostředí ze strany lidí a na celkové přehodnocení vztahu lidstva s přírodou. Zastánci environmentalismu tvrdí, že různé politické, ekonomické a sociální organizace by měly brát ohled nejenom na lidi, ale i ostatní živé tvory a na celé přírodní prostředí (Elliott, 2016).

Podle environmentalismu má každý zodpovědnost za životní prostředí. Lidé by měli být schopni žít v souladu s přírodou, jelikož jsou odjakživa její součástí. Proto tento přístup poukazuje například na omezené množství zásob přírodních zdrojů a nabádá k jejich šetření a také k neznečišťování přírody. To je důležité i z hlediska budoucnosti – aby příroda a přírodní zdroje byly dostupné i pro budoucí generace. Mottem environmentalismu (a udržitelného rozvoje) je „Mysli globálně, jednej lokálně“ a ve spojitosti s tím se i 22. dubna slaví Den Země (Generation Europe o. s., 2016).

Z výše uvedeného vyplývá, že podle environmentalismu jsou lidé součástí přírody, tudíž nejsou středem veškerého dění. A proto bychom přírodu neměli jenom bezmyšlenkovitě vyčerpávat ve smyslu uspokojování našich potřeb, ale je nutné dbát i na její zlepšování a ochranu (Dočekalová & Švec a kol., 2010, s. 237).

2.2.1 Historie environmentalismu

Environmentalismus vznikl v USA na počátku 60. let 20. století s programem zaměřeným na ochranu životního prostředí, které bylo ničeno průmyslovou výrobou. V roce 1969 přijal Kongres USA environmentální nařízení týkající se společných federálních standardů kvality ovzduší a vody a kontroly jedovatých látek.

Až na počátku 70. let 20. století se environmentalismus stal seriózním politickým problémem s rozsáhlou podporou. Zlomovým okamžikem v historii environmentalismu byl vůbec první Den Země 22. dubna 1970, kdy se ve Washingtonu konaly obrovské demonstrace za ochranu životního prostředí (Feenberg, 2016).

V roce 1970 byla americkým prezidentem Richardem Nixonem založena Agentura na ochranu životního prostředí (EPA – Environmental Protection Agency), která zasahovala do problematiky týkající se znečištění ovzduší, vody, ochrany půdy,

a dokonce i do oblasti trhu (Dvořáková Líšková & Cudlínová, 2015, s. 42; Feenberg, 2016).

V 70. letech se problematika environmentalismu dostala do Evropy. Evropské společenství (ES) začalo vytvářet svou environmentální politiku a členské státy zakládaly svá Ministerstva pro životní prostředí. První environmentální směrnici vydalo ES v roce 1975. Tato směrnice se týkala problémů spojených s odpady a kvalitou povrchových vod a vody v bazénech. Následovala další opatření, která upravovala kvalitu vody a nakládání s odpady, ale také používání pesticidů a jiných chemických látek. V roce 1972 se ve Stockholmu konala první mezinárodní konference týkající se ochrany životního prostředí a OSN založila Program OSN na ochranu životního prostředí (UNEP) (Dvořáková Líšková & Cudlínová, 2015, s. 43).

V roce 1986 byl podepsán Jednotný evropský akt (JEA), který v roce 1987 vstoupil v platnost. Díky JEA pak byla vložena do Smlouvy o EHS nová Hlava VII, která upravovala právě problematiku životního prostředí v ES s cílem zlepšování jeho kvality a lidského zdraví a efektivního využívání přírodních zdrojů (Kuchyňková, 2008).

2.2.2 Současný stav ochrany životního prostředí v Evropské unii

Základem všech opatření týkajících se životního prostředí je v Evropské unii XIX. kapitola Římské smlouvy, která nese název Životní prostředí. V průběhu let byla Římská smlouva čtyřikrát aktualizována, přičemž na oblast životního prostředí se zaměřuje v pořadí třetí změna – Amsterodamská smlouva. V té jsou formulovány čtyři cíle environmentální politiky EU. Prvním cílem je udržování, ochrana a zlepšování kvality životního prostředí, druhým je ochrana lidského zdraví, třetím obezřetné a racionální využívání přírodních zdrojů a posledním podpora opatření, které čelí regionálním i globálním problémům životního prostředí na mezinárodní úrovni.

Druhotnými prameny jsou různá nařízení, směrnice, rozhodnutí a doporučení EU v oblasti životního prostředí. A v neposlední řadě tuto oblast ovlivňují i ratifikované mezinárodní dohody (Dvořáková Líšková & Cudlínová, 2015, s. 36).

Ochranu životního prostředí mají v rámci EU na starost Evropská komise, Rada Evropské unie pro životní prostředí, Evropská investiční banka a Evropská agentura pro životní prostředí (Dvořáková Líšková & Cudlínová, 2015, s. 37).

2.3 Trvale udržitelný rozvoj

Trvale udržitelný rozvoj je pojem, který je diskutován na mezinárodní úrovni a váže se k němu mnoho definic. Jeho hlavní myšlenku asi nejlépe vyjadřuje definice z roku 1987 ze Zprávy pro Světovou komisi OSN pro životní prostředí a rozvoj pojmenovanou „Naše společná budoucnost“, která udržitelný rozvoj vymezuje následovně: „*Udržitelný rozvoj zajišťuje potřeby současnosti, aniž by omezoval možnosti uspokojit potřeby budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby* (Kolektiv Konsorcia SPROR Plus, 2007).“

Další významné vymezení trvale udržitelného rozvoje je z roku 1992, kdy se konala Konference OSN o životním prostředí v Riu de Janeiru: „*Trvale udržitelný rozvoj je takový, který současným i budoucím generacím zachová možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a současně nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů* (Zelenka, 2010, s. 200).“

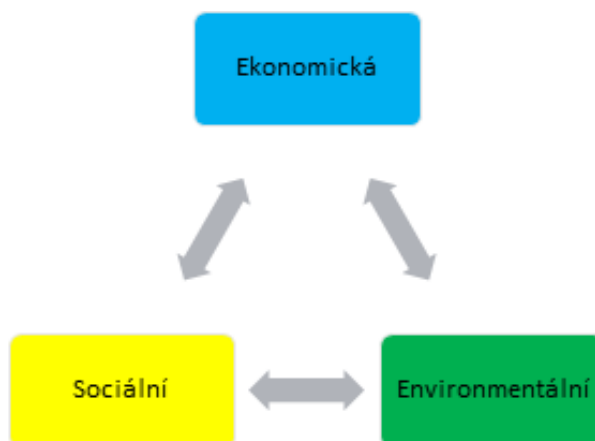
Udržitelný rozvoj není ale důležitý pouze z hlediska environmentálních problémů, jak by se mohlo podle druhé uvedené definice zdát, souvisí také s aktuálními problémy ekonomickými a sociálními. Jeho cílem je dosažení souladu ekonomického a sociálního rozvoje a ochrany životního prostředí tak, aby byly uspokojovány současné potřeby lidstva a zároveň nebyly ohrožovány potřeby budoucích generací (Institut obchodu a cestovního ruchu, 2006).

2.3.1 Principy trvale udržitelného rozvoje

Principy trvale udržitelného rozvoje vychází z Agendy 21 – dokumentu, který byl přijat na Konferenci o životním prostředí. Číslo 21 odkazuje na 21. století a na problémy životního prostředí, které bude v tomto století nezbytné řešit. Agenda 21 představuje tedy návod, který má zajistit trvale udržitelný rozvoj na Zemi (Kolektiv Konsorcia SPROR Plus, 2007).

Agenda 21 zahrnuje 27 principů trvale udržitelného rozvoje, které zpracovávají všechny tři roviny (pilíře) trvale udržitelného rozvoje (viz. obrázek 1) – **ekonomickou**, **environmentální** a **sociální**. Zahrnují především záležitosti ohledně ekonomického růstu, ochrany přírodních zdrojů a uspokojování základních lidských potřeb (Institut obchodu a cestovního ruchu, 2006).

Obrázek 1: Roviny trvale udržitelného rozvoje

Zdroj: Vlastní úprava dle Institut cestovního ruchu, 2006

2.3.2 Trvale udržitelný cestovní ruch

Cestovní ruch významně napomáhá k rozvoji území – vytváří nové pracovní příležitosti a značně přispívá do státních i místních rozpočtů. Dokazuje to fakt, že je celosvětově velmi podstatnou součástí průmyslových odvětví. Právě kvůli jeho velkému rozvoji začal být brán na zřetel jeho dopad na životní prostředí. Cestovní ruch s sebou totiž nenese jen pozitiva, ale může také poškozovat životní prostředí a vyčerpávat ho nadměrným využíváním přírodních zdrojů. Hrozbou mohou být i spory mezi místními obyvateli a účastníky cestovního ruchu kvůli odlišnému způsobu chování a zvyklostem. Je proto důležité, aby byl zajištěn trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu, který bude pro danou destinaci prospěšný (CzechTourism – Česká centrála cestovního ruchu, 2016).

Trvale udržitelný cestovní ruch vychází z Globálního etického kodexu cestovního ruchu, který byl přijat Světovou organizací cestovního ruchu (UNWTO). Podle UNWTO je možné udržitelný cestovní ruch definovat jako takový, který „*uspokojuje potřeby současných návštěvníků a destinací a zároveň chrání a zvyšuje tyto možnosti do budoucna*“. Produkty udržitelného cestovního ruchu nesmí narušovat životní prostředí a kulturu destinace, naopak by měly jí přinášet užitek (Kotíková, 2016, s. 169).

Pilíře udržitelného cestovního ruchu

Pilíře udržitelného cestovního ruchu jsou totožné se třemi rovinami (pilíři) trvale udržitelného rozvoje. Jedná se o pilíře **udržitelosti fyzického (životního)**,

sociokulturního a ekonomického prostředí. To znamená, že je důležité, aby byl rozvoj cestovního ruchu v souladu s ekologickými postupy a biodiverzitou, respektoval kulturu a hodnoty obyvatel destinace cestovního ruchu a aby byl ekonomicky efektivní (Palatková, 2011, s. 147 – 148).

Podle Weavera je kromě těchto tří pilířů klíčové zvyšovat povědomí turistů o problémech udržitelnosti a její celkové prosazování. Proto je důležité, aby účastníci cestovního ruchu měli zkušenosti s jeho udržitelnou podobou a byli s ní spokojeni (Weaver, 2006).

Jednotlivé pilíře udržitelnosti by měly být vyvážené. Díky tomu může dojít také k rovnováze mezi potřebami poskytovatelů služeb, obyvatel destinace a účastníků cestovního ruchu (Palatková, 2011, s. 148).

Indikátory udržitelného cestovního ruchu

Pojem indikátor znamená měřítko existence či závažnosti problémů, zjišťuje míru rizika a potenciální potřebu jednat a také umožňuje určovat a měřit výsledky naší činnosti. Pokud jsou indikátory používány v pravidelných intervalech, mohou zjišťovat změny, které jsou důležité pro rozvoj a řízení cestovního ruchu. Zahrnují především:

- změny ve struktuře cestovního ruchu a změny vnitřních faktorů,
- změny vnějších faktorů, které cestovní ruch ovlivňují,
- dopady způsobené cestovním ruchem (World Tourism Organization, 2004).

Palatková rozděluje indikátory udržitelného cestovního ruchu podle pilířů udržitelnosti do tří skupin, hodnotí tedy vývoj životního, sociokulturního i ekonomického prostředí destinace. Existuje mnoho indikátorů, přičemž ale ne každý je použitelný pro všechny destinace – je tedy podstatné k dané destinaci vybrat i nejvhodnější indikátory.

K ekologickému pilíři se vážou indikátory jako například spotřeba vody návštěvníky na osobu a den ve vztahu ke spotřebě vody rezidentů, rozloha lyžařských areálů, golfových hřišť a dalších zařízení, emise CO₂, které zařízení cestovního ruchu produkují, množství komunálního odpadu z cestovního ruchu nebo také podíl chráněných oblastí a kvalita vody na koupání a mnohé další.

Sociokulturní pilíř zahrnuje poměr populace, která žije v destinaci v sezóně a mimo sezónu, s tím související míru nezaměstnanosti v mimosezóně, podíl místních obyvatel

k počtu návštěvníků, počet zaměstnaných žen na 100 zaměstnaných žen ale i například množství zaevidovaných krádeží (Palatková, 2011, s. 150).

Do posledního **ekonomického pilíře** se řadí indikátory jako je podíl cestovního ruchu na tvorbě HDP nebo pracovních míst, daňové výnosy a oproti tomu veřejné výdaje do cestovního ruchu, podíl sezónních pracovních pozic, počet přenocování podle typu ubytování či podle zeměpisného původu návštěvníků a jiné (Palatková, 2011, s. 151).

Agenda 21 pro cestovní ruch

Agenda 21 pro cestovní ruch byla přijata na Konferenci Spojených národů o životním prostředí a rozvoji (UNCED), na Summitu Země v roce 1992. Na jejím zpracování se podílely především Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO) a Světová rada cestovního ruchu (WTTC), které se zabývají problematikou udržitelného rozvoje turismu na mezinárodní úrovni.

Agenda 21 pro cestovní ruch přenáší myšlenky Agendy 21 na cestovní ruch. Vymezuje pravidla, která by měly vlády a podniky cestovního ruchu dodržovat, aby byla zajištěna ochrana přírodních a kulturních zdrojů.

Pro ekologii ubytovacích zařízení je klíčových deset následujících úkolů, které mají firmám a společnostem pomoci se začleněním trvale udržitelného rozvoje do jejich managementu. Jedná se o:

- 1. Minimalizaci odpadu, opětovné použití, recyklace*
- 2. Hospodárné využití energií a jejich úspora*
- 3. Hospodaření se zdroji vody*
- 4. Hospodaření s odpadovou vodou*
- 5. Zacházení s nebezpečnými látkami*
- 6. Dopravu*
- 7. Využití půdy a hospodaření s ní*
- 8. Zapojení personálu, zákazníků a veřejnosti do problematiky životního prostředí*
- 9. Projekty udržitelnosti*
- 10. Partnerství pro udržitelný rozvoj (C.O.T. business, 2016)*

2.4 Green management

V současnosti stále více podniků hledá možnosti, jak změnit a zlepšit svoji činnosti tak, aby snížily negativní dopad na životní prostředí. To znamená, že nakupují výrobky a služby, které splňují environmentální kritéria. Firmy, které na ochranu životního prostředí dbají, mohou mít pak ekologické požadavky i na své dodavatele, a tím je pozitivně ovlivnit (EnviroWise Ltd., 2009).

Optimalizovat dopad provozu podniku na životní prostředí může zavedení green managementu (způsob řízení podniku, který je v češtině označován jako zelený management), a to zejména prostřednictvím šetrného zacházení s energiemi, přírodními zdroji a celkové minimalizace negativních vlivů na životní prostředí. Hlavním záměrem green managementu je propojení ekologie, ekonomiky a lidského povědomí a následné dlouhodobé začlenění principů trvale udržitelného rozvoje do filozofie a způsobu řízení podniku (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2012).

Green management uplatňují stále častěji i subjekty cestovního ruchu. Pro hotelový provoz ho můžeme definovat následovně: „*Pojmem green management (zelený management) označujeme filozofii, technologii a metodiku řízení hotelu zaměřenou na optimalizaci vlivu hotelového provozu na životní prostředí* (Beránek a kol., 2012, s. 246).“

2.4.1 Fáze green managementu

Správné fungování green managementu má čtyři základní fáze, které lze ilustračně znázornit následujícím způsobem:

Obrázek 2: Fáze fungování green managementu

Zdroj: Vlastní úprava dle Ministerstva pro místní rozvoj ČR, 2012

a) Motivace

V průběhu implementace green managementu je klíčová informovanost zaměstnanců, jejich průběžné zaškolování a motivace. Též je podstatné brát v potaz jejich nápady a připomínky. Motivaci může zvýšit účast na tematických seminářích, zapojení se do různých aktivit a rozvíjení informací o ochraně životního prostředí.

b) Akční plán

Pokud zaměstnanci znají a chápou účel zavedení green managementu a jsou správně motivováni, je možné začít s plánováním akcí. To zahrnuje zjištění současného stavu dané společnosti a možností pro zlepšení. Následuje příprava plánu, stanovení postupů, a nakonec vytyčení zprvu snazších a později složitějších cílů.

c) Realizace

Při realizaci jde o stanovení plánů pro jednotlivé zaměstnance, ve kterých jsou specifikovány jejich úkoly s ohledem na ochranu životního prostředí. Tento krok úzce souvisí s motivací, protože je důležité, aby si zaměstnanci uvědomovali, že dělají prospěšnou věc. Měli by být informováni o všech změnách a pokrocích a případně se účastnit navazujících školení.

d) Sledování výsledků

Sledování výsledků je finálním krokem, který se uskutečňuje pomocí sledovacích metod, a musí být soustavné. Poté následuje analýza a vyhodnocení, zda společnost dosáhla vytyčených cílů. V případě, že je nalezena chyba, je nutné přijmout náležitá opatření, aby došlo k jejímu odstranění (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2012).

2.4.2 Zelení zákazníci

Na přelomu 80. a 90. let 20. století se společnost začala více zajímat o problematiku životního prostředí. To se promítlo i do spotřebitelského chování některých lidí a vznikl tak pojem „zelený“ zákazník. Tento trend samozřejmě pronikl i do cestovního ruchu, kdy se zelení zákazníci zajímají například o to, zda hotel, ve kterém jsou ubytováni, dbá na ochranu životního prostředí, třídí odpad apod. Mnohé cestovní kanceláře toho využívají a zeleným zákazníkům nabízejí specifické produkty nazývané „dovolená šetrná k životnímu prostředí“ nebo „ekodovolená“ (Horner & Swarbrooke, 2003, s. 86).

Členění zelených zákazníků

V tradičním marketingu se pro dělení spotřebitelů často využívá demografie. V zeleném marketingu určují ochotu kupovat výrobky šetrné k životnímu prostředí spíše pocity spotřebitelů. Může to být dáno tím, že zákazníci mohou mít obavy z nějakého konkrétního problému, který se jich bezprostředně dotýká (Ottman, 1998, s. 22).

První možnost, jak můžeme zelené zákazníky rozdělovat (nejen z hlediska cestovního ruchu) je na **tmavě zelené** a **světle zelené**. Tmavě zelení si vždy raději koupí ekologický produkt bez ohledu na cenu, světle zelení nakupují ekologické produkty jen v případě, že jsou nabízeny za stejnou cenu jako ty „neekologické“ (Horner & Swarbrooke, 2003, s. 87).

Zelené zákazníky lze ale členit i přesněji než jen na tmavě a světle zelené. Agentura Roper v letech 1990 – 1996 sledovala chování zákazníků v USA a rozčlenila je do pěti následujících skupin (Ottman, 1998, s. 22 – 28):

- a) **Horliví zelení** – jsou životnímu prostředí opravdu oddaní. Jsou nejhorlivější z environmentalistů a věří, že oni osobně mohou něco udělat pro zlepšení životního prostředí. Proto mu věnují svou energii a čas, jsou společensky a politicky aktivní a mají snahu pozitivně ovlivňovat ostatní. Také se vyhýbají produktům vyrobených společnostmi, které k životnímu prostředí šetrné nejsou.
- b) **Platící zelení** – problematika životního prostředí je zajímavá, ale nejsou kvůli své zaneprázdněnosti schopni a ochotni změnit svůj životní styl. Nebývají politicky aktivní, ale svůj zájem o životní prostředí vyjadřují tím, že jim nevádí platit více za ekologicky šetrné produkty.
- c) **Zčásti zelení** – do činností šetřících životní prostředí se zapojují jen zčásti a v případě, že to vyžaduje málo úsilí. Jejich hlavní aktivitou je recyklace. Přestože podle výzkumu mají v průměru podobný příjem jako platící zelení, nekoupí si ekologicky šetrný produkt, pokud je dražší než ostatní.
- d) **„Remcající“** – jsou často neinformovaní o problémech v oblasti životního prostředí a nevěří, že jednotlivci by mohli mít významnou roli v jeho ochraně, spíše zastávají názor, že zodpovědnost by měla převzít vláda a velké korporace. Část jich pravidelně ale neochotně recykluje – nedělají to z vlastního přesvědčení ale kvůli místním zákonům. Věčně si stěžují, že jsou zaneprázdnění a ekologicky šetrné produkty jsou příliš drahé.

- e) **Hnědí** – jsou přesvědčeni, že environmentální problémy nejsou tak vážné. Nijak se nevymlouvají, oblast životního prostředí je jednoduše nezajímá.

2.4.3 Systém environmentálního managementu (EMS)

Systém environmentálního managementu (EMS) je systém řízení ochrany životního prostředí, který si vytváří sám podnik. Je založený na sledování a zlepšování jeho činností, které mají nějaký vliv jak už na životní prostředí, tak i na zdraví lidí. Zavedení EMS je dobrovolné a podnik tím dává najevo, že má zájem o zlepšení životního prostředí a snížení jeho špatného vlivu (CIR s. r. o., 2006).

Pokud podnik EMS implementuje, začlení tím péči o životní prostředí jak do své podnikatelské strategie tak i do běžného provozu, protože EMS ovlivňuje organizační strukturu, technologické postupy, dělení odpovědnosti, způsob zavedení environmentální politiky a mnoho dalšího a stává se nedílnou součástí systému řízení podniku. Zároveň napomáhá ekonomickému růstu a celkové prosperitě podniku (CENIA, česká informační agentura životního prostředí, 2012d).

EMS má mnoho cílů: zmírnění spotřeby vody, energie, vypouštění emisí, správné nakládání s odpady, efektivní využívání surovin, snižování rizika environmentálních nehod a také trénink zaměstnanců v oblasti životního prostředí, jejich ochrana a ochrana obyvatel. Jednotlivých cílů lze pak dosáhnout přijetím příslušných environmentálních opatření (CENIA, česká informační agentura životního prostředí, 2012d; CIR, s. r. o., 2006).

Vytvoření a zavedení EMS je možné pomocí dvou nástrojů. První možností je pomocí nařízení Evropského parlamentu a Rady Evropské Unie č. 761/2001 **Systém ekologického řízení a auditu EMAS**. Druhý způsob je prostřednictvím **mezinárodní technické normy ISO 14001** (CIR s. r. o., 2006).

Oba dva nástroje zavedení EMS jsou si velmi podobné z hlediska environmentální politiky, cílů, snahy o neustálé zlepšování, zavedení systému, jeho provozu a monitorování. EMAS je avšak transparentnější než ISO 14001, protože pokud podnik zavede EMS dle EMAS, vzniká mu povinnost zveřejňovat environmentální prohlášení a diskutovat s veřejností a dalšími zainteresovanými stranami. (CENIA, česká informační agentura životního prostředí, 2012d).

2.5 Ekologické značení

Ecolabelling (ekoznačení) představuje proces označování takových výrobků a služeb, které jsou šetrné k životnímu prostředí i zdraví spotřebitele a zároveň je jejich kvalita srovnatelná s ostatními výrobky a službami. Lze je poznat podle specifického symbolu – ekoznačky. Pro podniky je ekoznačka výhodná z hlediska marketingu, pro spotřebitele je pak zase snazší zjistit, které produkty neohrožují životní prostředí (CENIA, česká informační agentura životního prostředí, 2012b).

Úkolem ekoznačení je určení výrobků a služeb, u kterých je možné omezit jejich negativní vliv na životní prostředí a pro tyto produkty pak stanovit příslušné požadavky. V případě, že požadavky splní, mohou být považovány za ekologicky šetrné. Ekologická značka je výrobkům a službám udělována formou licenční smlouvy a je kontrolováno, zda jsou její podmínky dodržovány (Ministerstvo životního prostředí, 2003, s. 9).

2.5.1 Vznik ekologického značení

Na přelomu 60. a 70. let 20. století se začal zvyšovat zájem lidí o životní prostředí a jejich povědomí o této problematice. To s sebou přineslo speciální označování výrobků a služeb, které poškozovaly životní prostředí méně než ostatní. Protože se označené výrobky a služby u spotřebitelů setkaly s úspěchem, začal se zvyšovat i počet výrobků, které byly označené jako ekologicky šetrnější, avšak nijak neredukovaly dopad na životní prostředí. Kvůli tomu bylo zapotřebí zavést věrohodný systém označování výrobků a služeb, který by byl monitorován a tím by potvrdil, že označené produkty jsou opravdu v celém jejich životním cyklu šetrné (CENIA, česká informační agentura životního prostředí, 2012b).

První certifikační systém ekologického značení byl zahájen v roce 1978 v Německu a jeho ekoznačka nesla název **Modrý anděl**. Tento certifikační systém byl úspěšný, a to vedlo k založení dalších programů. Druhou zemí byla o deset let později Kanada s programem **Environmental Choice Program (ECP)**. Modrý anděl i ECP byly programy národními. V roce 1989 vznikl skandinávský státní systém ekoznačení, na kterém se podílely Finsko, Norsko, Švédsko a Island a vytvořily tak program nadnárodní. Certifikační systémy pak byly zaváděny i v dalších zemích po celém světě (Ministerstvo životního prostředí, 2003, s. 10 – 11).

V roce 1992 byl na základě Nařízení Rady Evropského hospodářského společenství č. 880/92 založen **Systém ekoznačení Evropské unie** a vytvořena **Ekoznačka EU (The Flower)**. V České republice byl program ekoznačení zaveden v roce 1994 na základě Vládního usnesení č. 159 z roku 1993. Jeho název **Národní program označování výrobků ochrannou známkou Ekologicky šetrný výrobek** se později změnil na **Národní program označování ekologicky šetrných výrobků a služeb**. Se vstupem do Evropské unie v roce 2004 se součástí tohoto programu stala také Ekoznačka EU.

Důležitou organizací v oblasti ekologického značení je nezisková nevládní organizace založená roku 1994 **Global Ecolabelling Network (GEN)**. Sdružuje všechny národní i mezinárodní programy ekologického značení a sjednocuje environmentální měřítko a postupy. V současnosti má 26 členů a součástí jsou i dvě přidružené organizace. Český Národní program označování ekologicky šetrných výrobků a služeb je členem od roku 2000 (CENIA, česká informační agentura životního prostředí, 2012b).

2.5.2 Ekoznačka EU (The Flower/Květina)

Ekoznačka EU má podobu květiny, proto bývá někdy označována jako **The Flower (Květina)**. Používá se v rámci Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru a je udělována produktům, které jsou šetrné k životnímu prostředí v průběhu svého celého životního cyklu. Zavedení Ekoznačky EU je dobrovolné a systém je spravován Evropskou radou pro ekoznačení (EUEB) s podporou Evropské komise a všech členských zemí EU a EHP. V České republice má certifikaci na starost Česká informační agentura životního prostředí CENIA.

Ekoznačka EU zahrnuje více než 23 kategorií produktů – od elektroniky, čistících prostředků, oblečení až po služby ubytovacích zařízení. Pro každou kategorii jsou stanovena příslušná kritéria. Získáním Ekoznačky EU ubytovací zařízení prokazuje efektivní využívání energie, používání obnovitelných zdrojů, úsporu vody, správné odpadové hospodářství, proškolený personál a celkovou šetrnost k životnímu prostředí (Vláda České republiky, 2016).

2.5.3 Ekologicky šetrný výrobek/služba

Ekologické značky **Ekologicky šetrný výrobek** a **Ekologicky šetrná služba** jsou udělovány výrobkům a službám v rámci Národního programu označování ekologicky

šetrných výrobků a služeb. Jsou udělovány produktům splňujícím dané požadavky, které se týkají jejich vlivu na životní prostředí. Stejně jako Ekoznačku EU je možné ekologickou značku Ekologicky šetrný výrobek či Ekologicky šetrná služba získat u velkého množství produktů. Na rozdíl od Ekoznačky EU se ale vztahují jen na produkty nabízené na trhu České republiky.

Národní program označování ekologicky šetrných výrobků a služeb se řídí ČSN ISO 14024 Environmentální značky a prohlášení – Environmentální značení typu I. Odpovědným orgánem a garantem je Ministerstvo životního prostředí, odborným poradním orgánem ministra životního prostředí pak Rada pro dobrovolné nástroje. Certifikaci má na starost Česká informační agentura životního prostředí CENIA, která se zabývá i informační a propagační činností (CENIA, česká informační agentura životního prostředí, 2012b).

2.6 Ekologie v ubytovacích zařízeních

Existuje mnoho důvodů, proč ubytovací zařízení usilují o začlenění ekologie do své činnosti. V první řadě se jedná o osobní zájem majitele/vedení ubytovacího zařízení, který je přesvědčený, že přijmout environmentální opatření je správné, a to i v případě, že okamžitě nepřinesou benefity. Další motivem mohou být různé výhody:

- konkurenční výhoda oproti ubytovacím zařízením, která ochranu životního prostředí neřeší,
- přilákání nového segmentu zákazníků,
- zlepšení image ubytovacího zařízení,
- úspora nákladů při zavedení vybraných postupů.

Často ale ubytovací zařízení nutí k přijetí environmentálních opatření i vnější vlivy, jako je například:

- legislativa,
- stížnosti zákazníků,
- požadavky odběratelů,
- reakce na environmentální opatření zavedená konkurenty (Horner & Swarbrooke, 2003, s. 399 – 400).

Pokud se ubytovací zařízení rozhodne uplatňovat ekologii ve svém provozu, je nutné, aby si uvědomilo, jaký dopad na životní prostředí má v současnosti. Každé ubytovací zařízení by mělo mít přehled o spotřebované vodě a energii. Pokud je tato spotřeba nadměrná, měla by být vyvinuta snaha o její snížení (Asociace hotelů a restaurací ČR, 2013).

2.6.1 Vliv ubytovacích zařízení na životní prostředí

Ubytovací zařízení tvoří značnou část průmyslu cestovního ruchu a pokud tato část není správně řízena, může mít obrovský vliv na životní prostředí. Jedno jediné ubytovací zařízení většinou životní prostředí nijak významně neovlivní, avšak společně všechna ubytovací zařízení spotřebují velké množství zdrojů a mohou být velmi nevhodná. Existují tři klíčové oblasti dopadu ubytovacích zařízení na životní prostředí – voda, energie a odpad.

Největší dopad na životní prostředí mají ubytovací zařízení zřejmě v oblasti **odpadového hospodářství**. Odhaduje se, že průměrný hotel vyprodukuje za den více

než jeden kilogram odpadu na hosta. Přičemž přibližně 30 % odpadu může být znovu použita či recyklována.

Pro zajištění potřeb turistů je potřeba velké množství čisté **vody** – ať už pro jejich osobní hygienu, zajištění stravování a samozřejmě i pro úklid. Voda je ale také nedílnou součástí vybavení ubytovacího zařízení, jako jsou například bazény, golfová hřiště a zahrady, které je nutno zavlažovat. Turisté obecně potřebují více vody, než místní obyvatelé, zvláště pak v sušších oblastech.

Stejně jako vody spotřebují ubytovací zařízení také více **energie** na jednoho návštěvníka než místní obyvatelé a tím dochází k jejímu nadměrnému čerpání a samozřejmě i vyšším nákladům. Je to zapříčiněno tím, že ubytovací zařízení disponují množstvím zařízení, která ke svému chodu energii potřebují.

V destinacích, které nemají potřebnou infrastrukturu a systémy pro správu těchto dopadů, může dojít k závažnému zhoršování životního prostředí. Proto je důležité, aby ubytovací zařízení přijala potřebná opatření (Graci & Kuehnel, 2010).

2.6.2 Environmentální opatření v ubytovacích zařízeních

Základní činnosti, kterými mohou ubytovací zařízení přispívat k ochraně životního prostředí, vyplývají z cílů Systému environmentálního managementu (EMS). Ubytovací zařízení má možnost přijmout celou řadu opatření, kterými může přispět k udržitelnému cestovnímu ruchu a zlepšení životního prostředí.

a) Omezování spotřeby vody

Níže jsou uvedeny možnosti omezování spotřeby vody (Asociace hotelů a restaurací ČR, 2013; Ministerstvo životního prostředí ČR, 2013):

- pro technické účely používat recyklovanou a dešťovou vodu
- výměna ručníků na požádání hosta (tzn. ne každý den)
- instalace perlátorů na vodovodní baterie či šetřících sprch
- instalace vodovodních baterií na fotobuňku
- instalace toalet s možností dvojího splachování
- pisoáry by měly být vybavené automatickým časovaným nebo ručním splachováním, nemělo by docházet k jejich nepřetržitému splachování
- používání automatických systémů pro zavlažování venkovních ploch

b) Omezování spotřeby energie

Možnosti omezování spotřeby energie jsou následující (Asociace hotelů a restaurací ČR, 2013; Ministerstvo životního prostředí ČR, 2013; Rybářová, 2011):

- používání úsporných spotřebičů (energetická třída A a vyšší)
- používání úsporných žárovek
- automatické spínání světel ve společných prostorech ubytovacího zařízení
- automatické zhasínání venkovních světel
- naprogramované karty pro zapínání a vypínání elektřiny, osvětlení a klimatizace v pokojích hostů
- instalace elektrických sušičů rukou a vysoušečů vlasů vybavených fotobuňkou
- neumisťovat chladničky vedle topení, sporáku nebo na místa, kam přímo svítí slunce
- vytápění pouze obývaných místností
- automatické vypínání klimatizace v případě otevření okna v místnosti
- zateplení budov
- dobré utěsnění oken, aby nedocházelo k úniku tepla
- zavedení ekologicky šetrného vytápěcího systému (např. na bázi spalování dřevěných štěpků)
- čerpání elektrické energie vyprodukované obnovitelnými zdroji
- k vytápění venkovních prostor (venkovní stravovací prostory, koutky pro kuřáky) používat přístroje využívající obnovitelné zdroje energie
- žádat hosty, aby vypínali topení a klimatizaci, pokud v místnosti větrají
- žádat hosty, aby vypínali elektronické zařízení a zhasli světla při opuštění pokoje

c) Nakládání s odpady a snižování jejich produkce

Nakládání s odpady a snižování jejich produkce zahrnuje (Asociace hotelů a restaurací ČR, 2013; Ministerstvo životního prostředí ČR, 2013; Rybářová, 2011):

- třídění odpadu (papíru, plastů, skla, tetra pack obalů, náplní z tiskáren a dalších)
- nevhazovat elektroodpad, baterie, zářivky či léky do kontejnerů pro smíšený odpad, ale vracet je na místa tomu určená
- umožnit hostům třídění odpadu (např. instalace košů na tříděný odpad přímo na pokoje)
- použité tuky odvážet na místa, kde je ekologicky zpracují

- nákup produktů ve vratných obalech
- používat jednorázové talíře, kelímky a příbory jenom pokud jsou vyrobené z obnovitelných surovin
- místo šamponů, sprchových gelů a dalších hygienických potřeb na jedno použití dávat hostům k dispozici větší balení

d) Školení zaměstnanců

Možnosti školení zaměstnanců jsou následující (Ministerstvo životního prostředí ČR, 2013):

- školení personálu v oblasti ekologie a ochrany životního prostředí, aby dodržoval jednotlivá environmentální opatření
- vyškolení ohledně správného dávkování čisticích, pracích a dezinfekčních prostředků

e) Pozitivní působení na hosty

Pozitivně působit na hosty lze níže uvedenými způsoby (Asociace hotelů a restaurací ČR, 2013):

- odpadkové koše na papír a plasty na pokojích
- informovat hosty o možnostech třídění odpadů
- informovat hosty o možnostech využití veřejné hromadné dopravy
- instalace informačních cedulí v koupelnách
- informovat hosty o místní přírodě a koloritu

2.6.3 Environmentální opatření v jednotlivých úsecích ubytovacího zařízení

Environmentální opatření lze v ubytovacích zařízeních uplatňovat také podle rozdělení provozu na úseky, které odpovídají klasickému organizačnímu rozdělení:

- ubytovací úsek, housekeeping
- stravovací úsek
- technický úsek, údržba
- recepce, administrativní úsek

a) Ubytovací úsek, housekeeping

Úspory energie lze v ubytovacím úseku dosáhnout zatažením závěsů v létě přes den, aby nedocházelo k zahřívání pokoje a nemusela se pouštět klimatizace. Při úklidu by pokojské měly sbírat na vyprání pouze osušky a ručníky hozené na podlahu a naopak by neměly nechávat během úklidu zbytečně puštěnou vodu. Důležité je také správné odpadové hospodářství, které je možné podpořit tříděním odpadu již při úklidu hotelového pokoje.

b) Stravovací úsek

Snižování spotřeby energie ve stravovacím úseku může být dosaženo pomocí vypínání zařízení, která nejsou právě používána či kontrolou správné intenzity osvětlení. Pro úsporu vody je klíčové užívat myčku nádobí, ale zapínat ji pouze v případě, že je zcela zaplněna. Stejně jako v ubytovacím úseku i tady se musí třídit odpad. Navíc by se mělo vyloučit nebo alespoň omezit používání malých balení nebo balení s nízkým objemem.

c) Technický úsek, údržba

Úspora energie v technickém úseku spočívá v instalaci úsporných žárovek a termostatů. Ochrany vody lze dosáhnout pravidelnými kontrolami stavu vodovodních kohoutků a odpadů. A také jako v předchozích dvou úsecích je důležité třídit odpad.

d) Recepce, administrativa

V tomto úseku by se mělo využívat (pokud je to zrovna možné) přirozené světlo. Mimo to se energie šetří vypínáním zařízení v případě, že zrovna nejsou používána. Redukce odpadu lze dosáhnout využíváním druhé strany již použitého papíru na poznámky nebo neúřední dokumentaci, zrušením nebo alespoň omezením nabízení zbytečných letáků a tiskovin a tříděním papírového odpadu (Šrůtková, 2008).

2.6.4 Ekologická ubytovací zařízení

Jako ekohotely nebo zelené hotely se mohou označovat ubytovací zařízení, která vlastní ekologickou značku **Ekoznačka EU** nebo **Ekologicky šetrná služba**. Obě tyto ekologické značky jsou si rovny, záleží na konkrétním ubytovacím zařízení, o kterou značku si zažádá. Ubytovacímu zařízení pak slouží především jako marketingový nástroj, protože účastníkům cestovního ruchu zaručují, že se dané ubytovací zařízení

podílí na snižování negativních vlivů na životní prostředí (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2012).

Ekohotely usilují o zlepšení životního prostředí několika způsoby. Samozřejmostí je redukce spotřeby vody a energie a správné nakládání s odpadem. Navíc jsou v ekohotelech zaizolovaná okna, část energie by měla být čerpána z obnovitelných zdrojů, musí být používány úsporné žárovky a baterie, průtok vody z kohoutku by neměl překročit 9 litrů za minutu a k pití je podávána kohoutková voda. Sami hosté se na ekologii podílejí tím, že mají možnost regulovat teplotu v pokoji pomocí termostatické hlavice na topení, jejich pokoje jsou vybavené odpadkovými koši na tříděný odpad a personál ubytovacího zařízení je upozorní, aby zhasínali při odchodu z místnosti světla a nenechávali zbytečně protékat vodu při čištění zubů či při holení. Na recepci mohou získat informace o možnostech hromadné dopravy. Hosté mají k dispozici ekologicky šetrné hygienické výrobky, na toaletách nejsou jednorázové papírové ručníky a osušky a lůžkoviny pokojské mění jednou za tři dny. Navíc se v hotelové restauraci podávají pokrmy připravené ze surovin od lokálních dodavatelů, případně biopotravin (Singr, 2012).

Podle databáze výrobků a služeb s propůjčenými ekoznačkami Ekologicky šetrný výrobek/služba a Ekoznačka EU je podle aktualizace z 15. 9. 2016 v České republice šest ekologických ubytovacích zařízení.

Ekologickou značku Ekoznačka EU mají:

- Hotel Adalbert v Praze
- Hotel Adria v Praze
- Plaza Alta Hotel v Praze
- JURYS INN Praha
- Středisko ekologické výchovy SEVER v Domě obnovy tradic, ekologie a kultury DOTEK a v budově ZŠ Horní Maršov

Ekologickou značku Ekologicky šetrná služba mají:

- Hotel Adalbert v Praze
- Centrum Veronica Hostětín
- Středisko ekologické výchovy SEVER v Domě obnovy tradic, ekologie a kultury DOTEK a v budově ZŠ Horní Maršov (CENIA, česká informační agentura životního prostředí, 2012c)

3 Metodika a cíl práce

Cílem bakalářské práce bylo identifikovat, jaká environmentální opatření provozovatelé ubytovacích zařízení na Jindřichohradecku uplatňují a zjištění jejich postoje a zkušeností v této problematice. Na základě výsledků výzkumu pak byly podány návrhy jejich možného budoucího rozvoje v oblasti ochrany životního prostředí, které by zároveň mohly napomoci hospodárnějšímu provozu ubytovacího zařízení.

Před samotným výzkumem byly stanoveny následující výzkumné otázky:

VO₁: Mají ubytovací zařízení na Jindřichohradecku zpracovanou koncepci green (zeleného, ekologického) managementu?

VO₂: Aplikují ubytovací zařízení na Jindřichohradecku environmentální opatření v jednotlivých oblastech?

Postup provedení výzkumu a vypracování bakalářské práce se skládal z těchto kroků:

1. Vypracování literární rešerše

Nejprve byla vypracována literární rešerše, která objasňuje základní problematiku a pojmy související s tématem bakalářské práce. Tyto informace byly získané studiem české a zahraniční odborné literatury. Poznatky pro tvorbu literární rešerše byly čerpány z knižních i elektronických zdrojů.

2. Vytvoření databáze ubytovacích zařízení

Prvním krokem pro vypracování praktické části bakalářské práce bylo vytvoření databáze ubytovacích zařízení všech kategorií a tříd vyskytujících se v oblasti Jindřichohradecka. Tato databáze byla sestavena na základě dat zveřejňovaných Českým statistickým úřadem. Ty ovšem obsahovaly pouze informace o hromadných ubytovacích zařízeních a musely být doplněny daty z Městského informačního centra Jindřichova Hradce. Konečná databáze zahrnuje 363 ubytovacích zařízení na území Jindřichohradecka. V rámci terénního šetření jich bylo osloveno 180, přičemž 118 poskytlo odpovědi.

Tabulka 1: Celkový počet ubytovacích zařízení (UZ) na Jindřichohradecku, počet oslovených UZ a počet respondentů podle kategorie UZ

Kategorie	Počet UZ celkem	Oslovená UZ	Počet respondentů
Hotel	30	25	20
Penzion	173	93	51
Kemp	46	23	13
Ubytování v soukromí	69	29	24
Ostatní	45	10	10
Celkem	363	180	118

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky 1 je zřejmé, že kategorie ubytovacích zařízení nebyly ve výzkumu zastoupeny rovnoměrně a tím byly poté ovlivněny kontingenční tabulky v dalších kapitolách bakalářské práce. Stejně tak velikosti ubytovacích zařízení nebyly do výzkumu zahrnuty rovnoměrně, ale podle toho, jak se na Jindřichohradecku skutečně nachází.

3. Vytvoření dotazníku

Pro terénní šetření byl zpracován dotazník (viz. příloha 1) o 15 hlavních otázkách a 3 podotázkách. Úvodem v dotazníku bylo stručné seznámení s účelem výzkumu. Dotazník obsahoval:

- 6 uzavřených otázek,
- 9 polouzavřených (dané odpovědi + možnost jiné),
- 3 otevřené.

Otázky se převážně vztahovaly k jednotlivým environmentálním opatřením v oblastech úspory energie, vody, odpadového hospodářství a edukace zaměstnanců a hostů, ale také ke koncepci green managementu, ekologickým značkám Ekoznačce EU (The Flower) a Ekologicky šetrné službě a přístupu k ochraně životního prostředí. Součástí dotazníku byly rovněž identifikační otázky (kategorie, třída a kapacita ubytovacího zařízení), které byly pro urychlení dotazování vyhledány již před oslovováním jednotlivých respondentů.

4. Pilotní výzkum

Před samotným dotazováním byl proveden pilotní výzkum, který ověřil srozumitelnost otázek a zjistil, zda je možné na všechny odpovědět. Dotazník byl otestován na jednom ubytovacím zařízení, a protože nebyl shledán problém, mohl být předložen dalším respondentům.

5. Dotazníkové šetření

Dotazování probíhalo v období prosince 2016 až února 2017 třemi způsoby:

- osobně,
- telefonicky,
- prostřednictvím e-mailu.

Telefonické dotazování bylo využíváno nejčastěji, a to z důvodu úspory času a relativně vysoké návratnosti dotazníků. Pokud oslovení nechtěli prostřednictvím telefonu odpovědět, byl jim po domluvě dotazník zaslán e-mailem. Na e-mail byl dotazník také poslán provozovatelům ubytovacích zařízení, které se nepodařilo telefonicky zastihnout. Telefonní čísla a e-mailové adresy byly vyhledány na webových stránkách jednotlivých ubytovacích zařízení nebo v internetových databázích. Celkem 32 respondentů bylo po předchozí telefonické domluvě dotazováno osobně. Tento způsob byl sice časově nejnáročnější, ale měl 100% návratnost a poskytl mnoho poznatků nad rámec otázek položených v dotazníku, které pak byly využity v praktické části bakalářské práce.

6. Zpracování získaných dat a vypracování návrhů

Potřebná data získaná z dotazníkového šetření byla zpracována pomocí statistického softwaru PSPP, prostřednictvím kterého byly vytvořeny kontingenční tabulky. Grafy zobrazující výsledky dotazování pro jednotlivé otázky byly pak vytvořeny v Excelu. Součástí každého grafu je počet respondentů (x), kterých se konkrétní graf týká ($N = x$). Výsledná data byla využita pro formulaci praktické části bakalářské práce. Ta analyzuje současný stav environmentálních opatření v ubytovacích zařízeních na Jindřichohradecku a dále také pak přístup provozovatelů těchto zařízení k ochraně životního prostředí. Na základě této analýzy byla pak navrhována příslušná zlepšující opatření, která by umožnila jejich další rozvoj v oblasti ekologie.

4 Praktická část

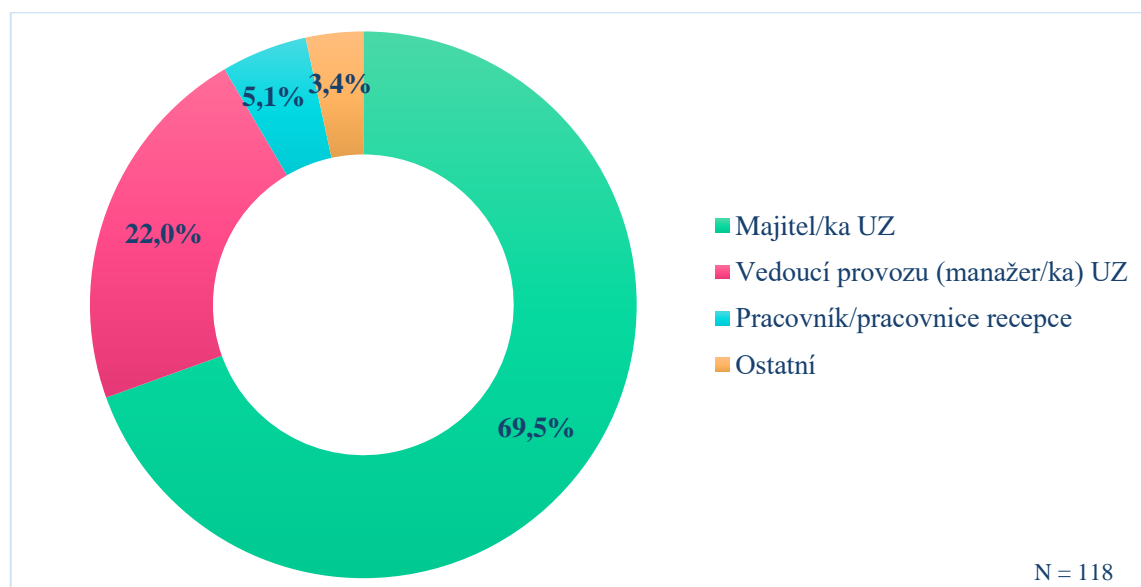
4.1 Analýza environmentálních opatření v ubytovacích zařízeních v oblasti Jindřichohradecko

Tato kapitola analyzuje vztah ubytovacích zařízení (dále jen UZ) k ochraně životního prostředí a ekologickému řízení. Zabývá se znalostí green managementu, zda UZ mají zpracovanou jeho koncepci a dále jejich informovaností v oblasti ekologických značek. Ukazuje, jaká jednotlivá environmentální opatření UZ užívají a jestli v jejich aplikaci shledávají nějaké výhody. Následně identifikuje okolnosti, které UZ omezují v rozšíření environmentálních opatření anebo které je naopak nutí chovat se ekologicky.

4.1.1 Identifikace ubytovacích zařízení

V rámci výzkumu prováděného na základě dotazníkového šetření bylo osloveno 180 UZ v oblasti Jindřichohradecka. Z oslovených se 118 (65,6 %) respondentů rozhodlo výzkumu zúčastnit a zodpověděli otázky uvedené v dotazníku. Všechny odpovědi byly zpracovány do následujících grafů a kontingenčních tabulek.

Obrázek 3: V jakém vztahu k UZ je dotazovaný/á

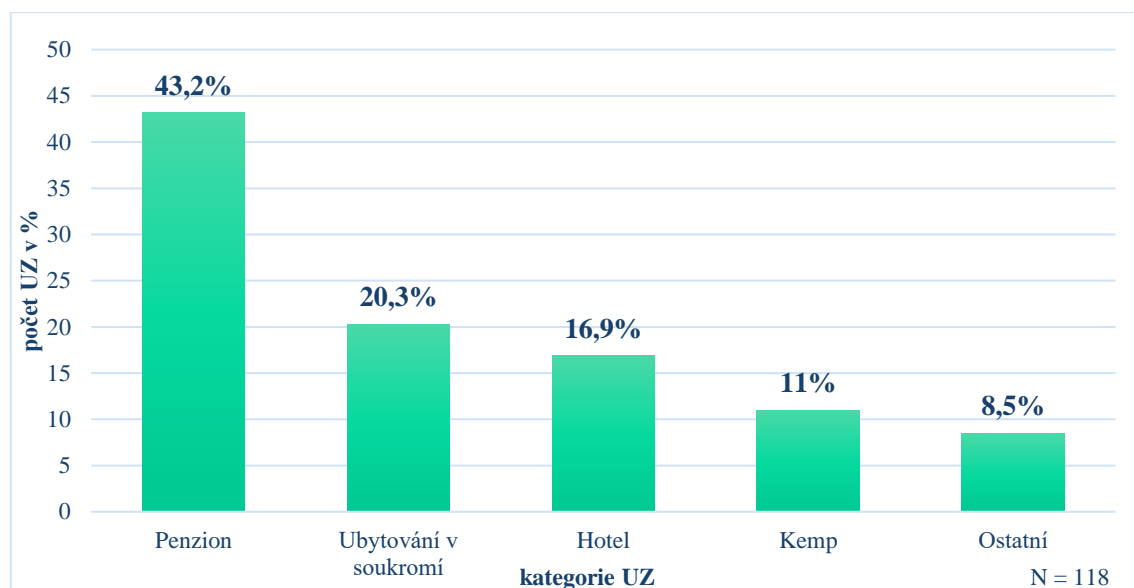

Zdroj: Vlastní výzkum

Obrázek 3 zobrazuje, jakou funkci v UZ má osoba, která na otázky odpovídala. Z 69,5 % na otázky odpovídali přímo majitelé UZ, a to především penzionů a ubytování v soukromí. Vedoucí provozu (manažeri) UZ byli dotazováni ve 22 %. Jednalo se o vedoucí a manažery hotelů, kempů a větších penzionů. Z 5,1 % na otázky odpovídali

pracovníci recepce a ze 3,4 % pak ostatní osoby, které jsou v příbuzenském vztahu k majiteli UZ.

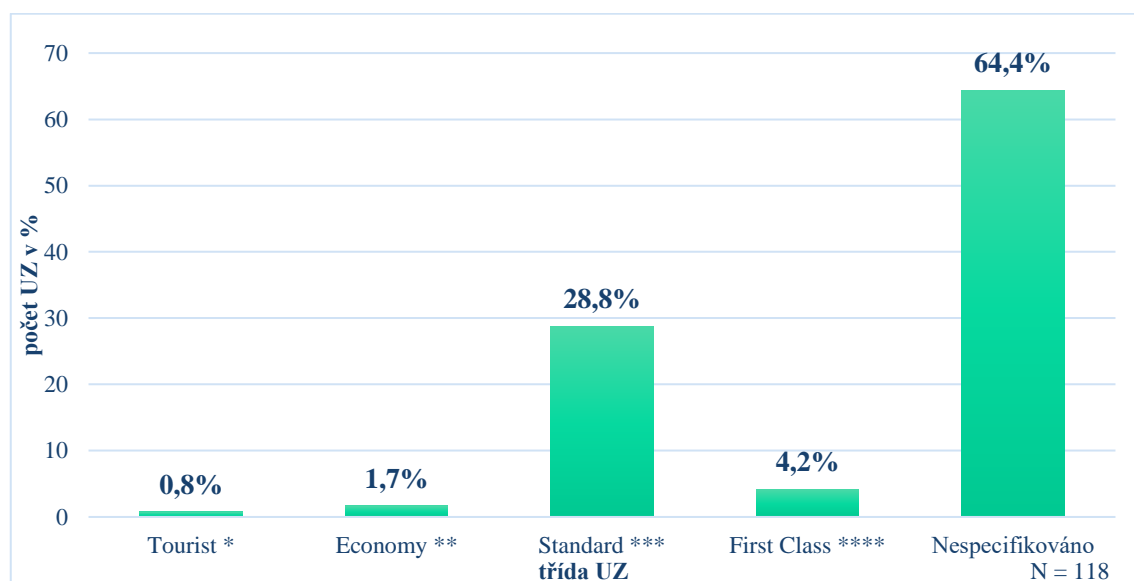
Obrázek 4: Zařazení dotazovaných UZ do kategorie

Zdroj: Vlastní výzkum

Z obrázku 4 je patrné, že 43 % respondentů je z kategorie „penzion“. Tato kategorie je na Jindřichohradecku nejvíce zastoupená, proto je jejich účast nejvyšší. Ve velké míře je v této oblasti zastoupená i kategorie „ubytování v soukromí“, která tvoří 20,3 % z dotazovaných. Kategorie „hotel“ zaujímá 16,9 % a kategorie „kemp“ pak 11 %. V kategorii „ostatní“, která tvoří 8,5 %, jsou zahrnuty chatové osady, turistické ubytovny a motely.

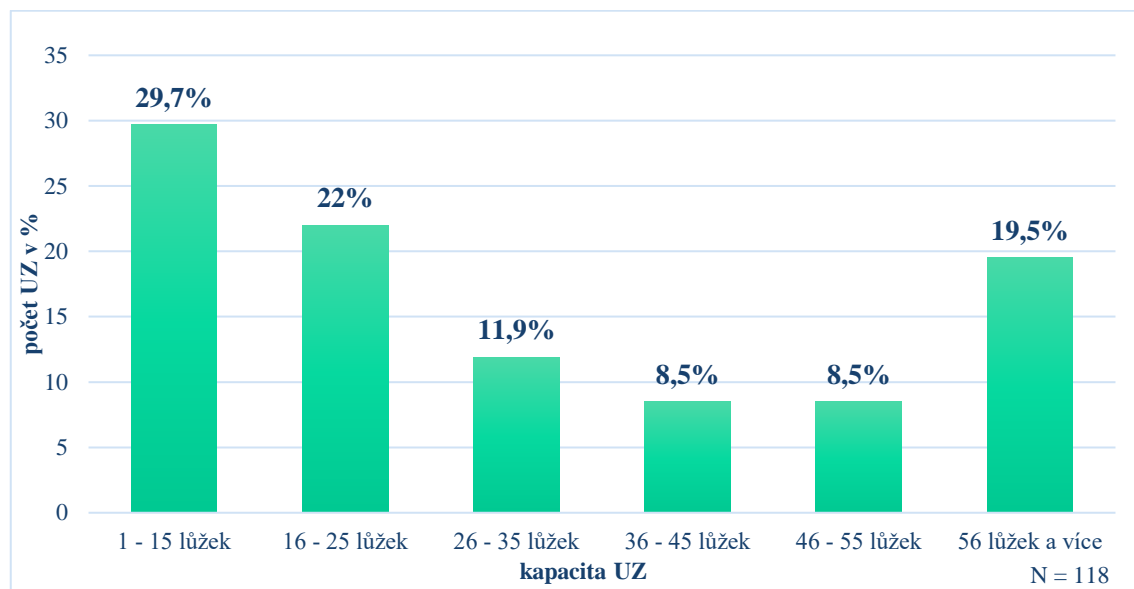
Obrázek 5: Zařazení dotazovaných UZ do třídy

Zdroj: Vlastní výzkum

Z obrázku 5 lze pak vyčíst, že většina respondentů (64,4 %) nemá určenou třídu UZ. Ze zbylých 35,6 % dotazovaných UZ je 28,8 % zařazena ve třídě Standard *** a 4,2 % ve třídě First Class ****. Třídy Economy ** a Tourist * jsou ve výzkumu zastoupeny zanedbatelně, protože oslovená UZ zařazená do těchto tříd odmítla dotazník vyplnit. UZ ve třídě Luxury ***** se v oblasti Jindřichohradecka nenachází.

Obrázek 6: Kapacita dotazovaných UZ

Zdroj: Vlastní výzkum

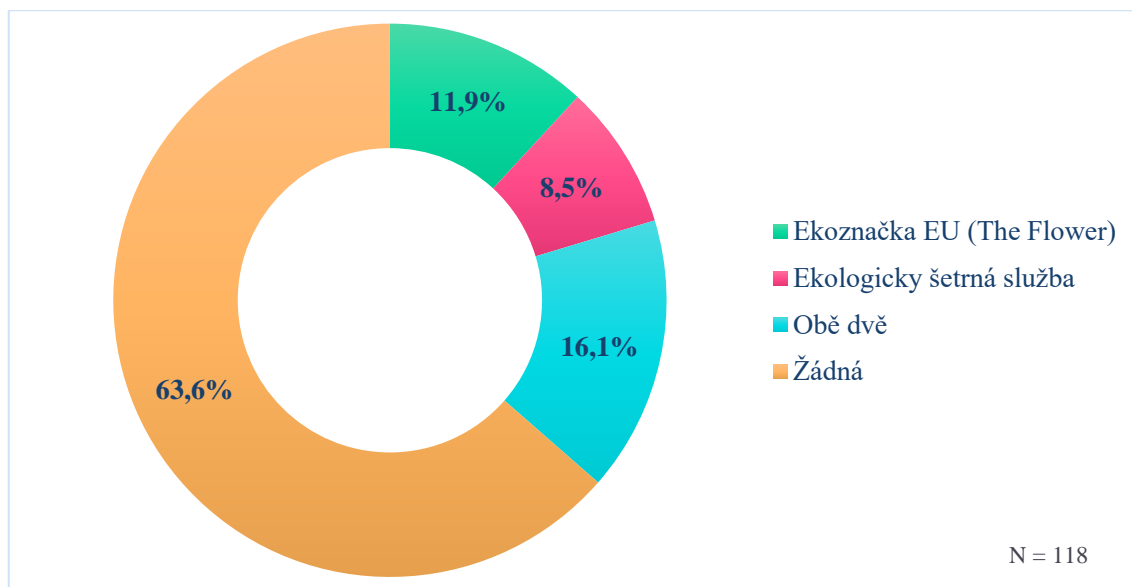
Jak je patrné z obrázku 6, ve výzkumu jsou nejvíce zastoupena UZ s počtem lůžek 1 – 15 (29,7 %). Tento údaj souvisí s obrázkem 4, na kterém můžeme vidět, že se na výzkumu význačně podílela UZ v kategorii „ubytování v soukromí“. Celkem 22 % dotazovaných má 16 – 25 lůžek. UZ s 56 a více lůžky jsou zahrnuta z 19,5 % a jedná se o velké hotely a kempy, UZ s 26 – 35 lůžky pak z 11,9 %. UZ, která disponují 36 – 45 lůžky a 46 – 55 lůžky, jsou zastoupená stejně, a to z 8,5 %.

4.1.2 Ekologické značky

Ekologické značky jsou specifické symboly, kterými jsou označovány výrobky a služby šetrné k životnímu prostředí i zdraví spotřebitele. Pro podniky je ekoznačka výhodná z hlediska marketingu, protože spotřebitel zaměřený na ochranu přírody se může snadno orientovat, které firmy a produkty životní prostředí neohrožují. Spotřebiteli ekoznačka zaručuje, že firma či podnik nemají (nebo mají minimální) negativní vliv na životní prostředí, protože pro její získání je potřeba splnit poměrně přísné požadavky (CENIA, česká informační agentura životního prostředí, 2012b).

Obrázky 7 a 8 ukazují, zda dotazovaná UZ znají ekologické značky Ekoznačka EU (The Flower) a Ekologicky šetrná služba, případně jestli některou z nich vlastní či o ni usilují.

Obrázek 7: Znalost ekologických značek UZ

Zdroj: Vlastní výzkum

Z obrázku 7 je zřejmé, že 63,6 % respondentů se se žádnou ze zmíněných ekologických značek nikdy nesešlo. Ekoznačku EU zná 11,9 % dotazovaných UZ a o něco méně známá je pak ekologická značka Ekologicky šetrná služba, kterou zná 8,5 % dotazovaných. Znalost obou dvou značek potvrdilo 16,1 % respondentů. Tabulky 2 a 3 dále znázorňují povědomí o ekologických značkách jednotlivými kategoriemi UZ a podle kapacity UZ.

Tabulka 2: Znalost ekologických značek jednotlivými kategoriemi UZ (N = 118)

Ekologická značka	Kategorie UZ (v %)					Celkem (v %)
	Hotel	Penzion	Kemp	Ubytování v soukromí	Ostatní	
Ekoznačka EU (The Flower)	10	13,7	7,7	12,5	10	11,9
Ekologicky šetrná služba	10	7,8	15,4	4,2	10	8,5
Obě dvě	35	15,7	15,4	8,3	0	16,1
Žádná	45	62,8	61,5	75	80	63,6
Celkem (v %)	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky 2 je patrné, že na Jindřichohradecku mají o ekologických značkách největší povědomí UZ zařazené do kategorie „hotel“. Více než polovina respondentů v této kategorii odpověděla, že nějakou ekologickou značku znají – Ekoznačku EU i Ekologicky šetrnou službu zná 10 % dotazovaných hotelů, obě dvě tyto značky pak 35 %. Možnost „žádná“ zvolilo 45 % dotazovaných hotelů. Kategorie „penzion“ a „kemp“ vykazují obdobné odpovědi. Žádnou z ekologických značek v těchto kategoriích nezná přibližně 60 % respondentů. Podobně jsou na tom i kategorie „ubytování v soukromí“ a další UZ, které nebyly zařazeny do žádné ze stanovených kategorií, přičemž právě ty vykazují nejnižší povědomí o ekologických značkách.

Tabulka 3: Znalost ekologických značek podle velikosti UZ (N = 118)

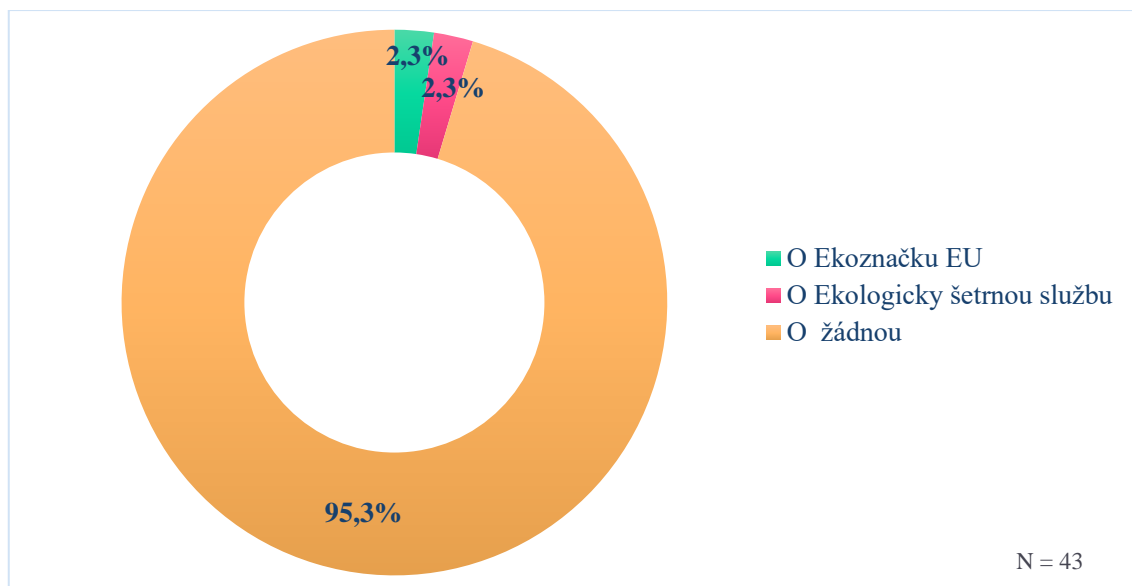
Ekologická značka	Kapacita UZ (v %)						Celkem (v %)
	1–15 lůžek	16–25 lůžek	26–35 lůžek	36–45 lůžek	46–55 lůžek	56 lůžek a více	
Ekoznačka EU (The Flower)	11,4	15,4	14,3	10	20	4,4	11,9
Ekologicky šetrná služba	2,9	19,2	0	10	0	13	8,5
Obě dvě	14,3	3,9	7,1	20	40	26,1	16,1
Žádná	71,4	61,5	78,6	60	40	56,5	63,6
Celkem (v %)	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Jak lze vyčíst z tabulky 3, z pohledu velikosti UZ prokazují větší znalost ekologických značek UZ s vyšším počtem lůžek. UZ s kapacitou 56 a více lůžek ze 43,5 % a UZ s kapacitou 46 – 55 lůžek dokonce z 60 %. Je to dáno tím, že v této velikosti se na Jindřichohradecku nacházejí hotely, které mají povědomí o ekologických značkách spíše než individuální UZ typu ubytování v soukromí. Respondenti s kapacitou 46 – 55 lůžek znají více Ekoznačku EU (20 %) a naopak respondenti s kapacitou 56 lůžek a více pak Ekologicky šetrnou službu (13 %). UZ o velikosti 16 – 25 lůžek a 36 – 45 lůžek volila podobné odpovědi – okolo 60 % z nich nezná žádnou ekologickou značku. Nejmenší znalost ekologických značek vykazují UZ s 26 – 35 lůžek (78,6 % nezná žádnou z uvedených značek) a jejich odpovědi jsou srovnatelné s UZ s nejnižší kapacitou.

Pokud respondenti na otázku, zda znají některou z vybraných ekologických značek, odpověděli kladně, byli dále dotazováni, jestli je vlastní či o ně usilují.

Obrázek 8: O jaké ekologické značky UZ usilují

Zdroj: Vlastní výzkum

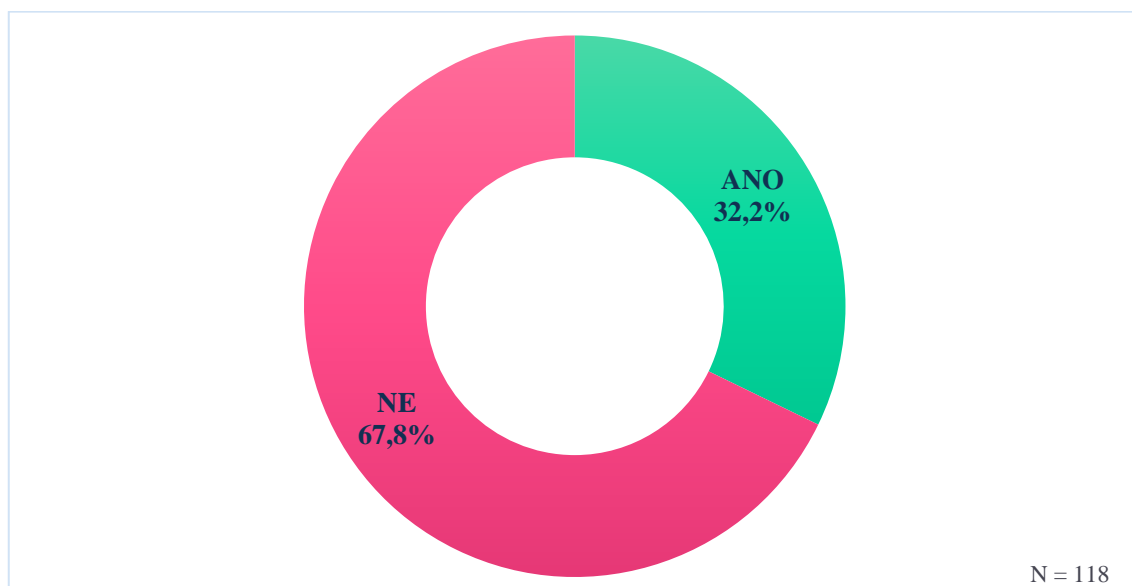
Žádné z oslovených UZ ekologickou značku nevlastní, ačkoli výzkumu se účastnilo UZ v kategorii „kemp“, které v minulosti vlastnilo Ekoznačku EU. Toto UZ nyní vyvíjí úsilí o to, aby ji znovu získalo (2,3 %). Jedno z UZ (2,3 %) vyslovilo, že se snaží o udělení Ekologicky šetrné služby. O obě ekologické značky neusiluje žádný z respondentů a naprostá většina dotazovaných (95,3 %) o žádnou ekologickou značku v současné době nemá zájem.

4.1.3 Green management

Green (ekologický či zelený) management je způsob řízení podniku, který usiluje o optimalizaci dopadu jeho provozu na životní prostředí například prostřednictvím šetrného nakládání s energiemi nebo přírodními zdroji. Aby se podnik choval v co největším souladu s přírodou, měl by green management začlenit do své filozofie (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2012).

Následující obrázky znázorňují odpovědi na otázky dotazníku, které se týkají znalosti pojmu green management a zpracování jeho koncepce.

Obrázek 9: Znalost green managementu UZ

Zdroj: Vlastní výzkum

Z obrázku 9 můžeme zjistit, že znalost green managementu vykazuje podobné procento respondentů jako znalost ekologických značek. Povědomí o green managementu má menšina dotazovaných UZ. Celkem 67,8 % respondentů na otázku, zda znají pojem green (ekologický či zelený) management odpovědělo záporně, zbylých 32,2 % pak kladně. Z jednotlivých dotazníků lze vyčíst, že znalost green managementu mají UZ kategorie „hotel“, ale také UZ zařazené v kategorii „penzion“, kde byli přímo dotazováni jejich majitelé, kteří často projeví zájem o ekologické řízení jejich UZ. To podrobněji dokazuje tabulka 4.

Tabulka 4: Znalost green managementu jednotlivými kategoriemi UZ (N = 118)

Green management	Kategorie UZ (v %)					Celkem (v %)
	Hotel	Penzion	Kemp	Ubytování v soukromí	Ostatní	
ANO	55	31,4	23,1	20,8	32,2	32
NE	45	68,6	76,9	79,2	67,8	68
Celkem (v %)	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky 4 lze vyčíst, že největší znalost pojmu green management mají stejně jako v oblasti ekologických značek UZ zařazené v kategorii „hotel“, kde možnost „ano“ zvolila více než polovina (55 %) respondentů. Kategorie „penzion“ a „ostatní UZ“ jsou na tom velmi podobně – 31,4 % penzionů a 32,2 % ostatních UZ má povědomí o green

managementu. Obdobně jsou na tom také kategorie „kemp“ a „ubytování v soukromí“, ve kterých 23,1 a 20,8 % dotazovaných UZ odpovědělo, že green management znají.

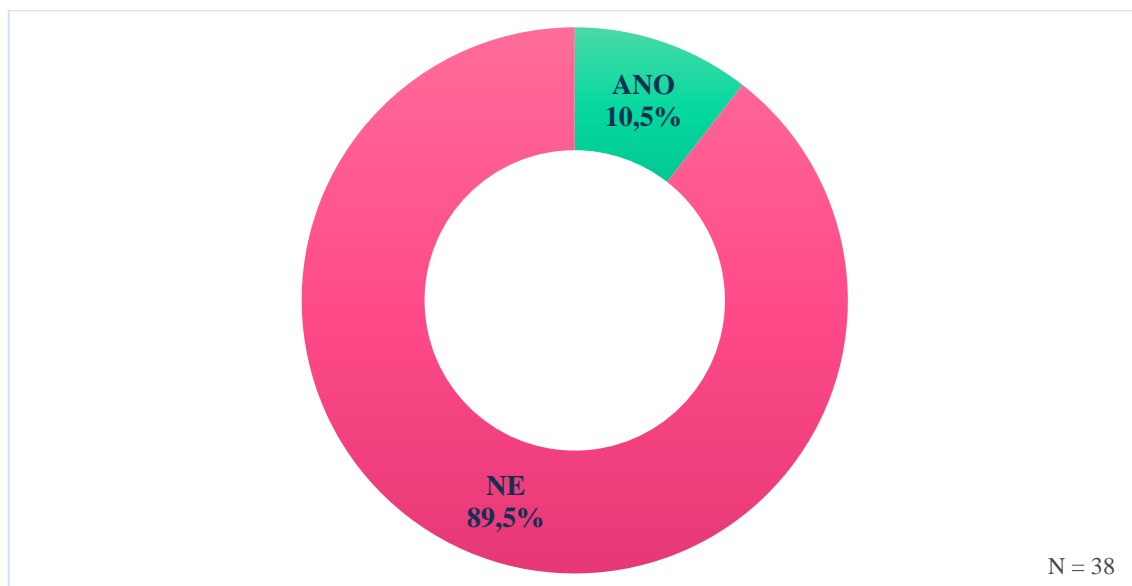
Tabulka 5: Znalost green managementu podle velikosti UZ (N = 118)

Green management	Kapacita UZ (v %)						Celkem (v %)
	1–15 lůžek	16–25 lůžek	26–35 lůžek	36–45 lůžek	46–55 lůžek	56 lůžek a více	
ANO	22,9	34,6	35,7	60	40	26,1	32
NE	77,1	65,4	64,3	40	60	73,9	68
Celkem (v %)	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Povědomí o green managementu podle velikosti UZ je poměrně rovnoměrné. Pouze v UZ o kapacitě 36 – 45 lůžek převládá možnost „ano“ (60 %). UZ o všech dalších kapacitách odpovídala spíše negativně. Pojem green management je nejméně známý u malých UZ o kapacitě do 15 lůžek – 77,1 % respondentů uvedlo, že tento pojem nikdy nezaznamenalo. Téměř stejné odpovědi jsou evidovány i UZ s 56 a více lůžky. UZ o dalších kapacitách volily odpověď ne přibližně v 60 %.

Obrázek 10: Zpracování koncepce green managementu UZ

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka na zpracování koncepce green managementu byla pokládána pouze UZ, která na přechozí otázku týkající se green managementu odpověděla kladně. Pouze 10,5 % dotazovaných koncepcí green managementu zpracovanou má a řídí se dle ní. Většina

dotazovaných UZ (89,5 %) prvky green managementu podle žádné koncepce neuplatňuje.

4.1.4 Environmentální opatření aplikovaná ubytovacími zařízeními

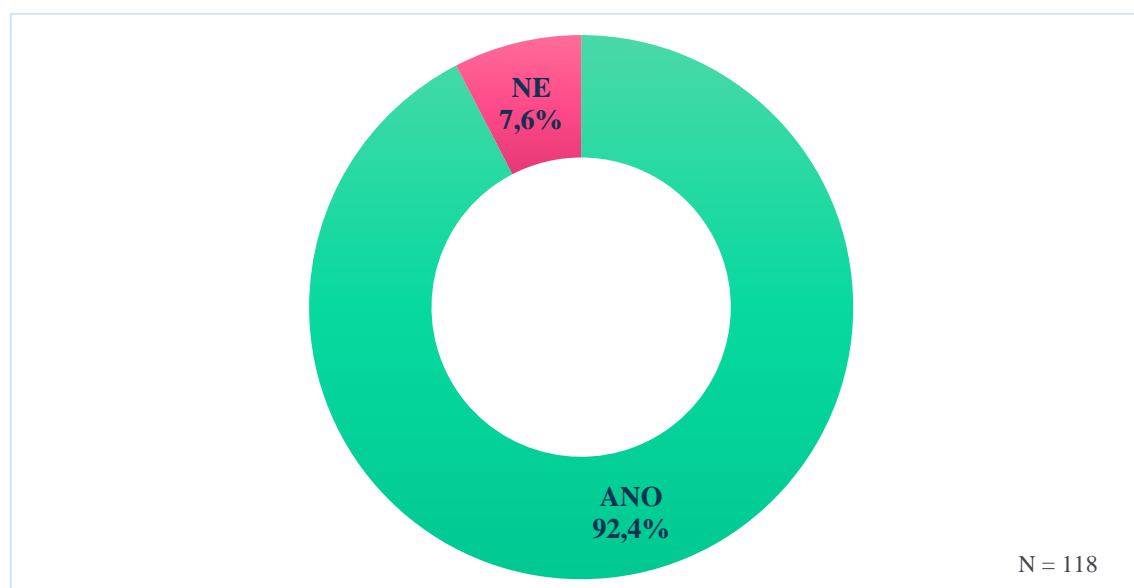
Mezi environmentální opatření se člení činnosti, kterými mohou (nejen) UZ přispívat k ochraně a zlepšení životního prostředí a udržitelnému rozvoji. Jednotlivá environmentální opatření byla pro potřeby výzkumu rozdělena do opatření v oblasti úspory energií, vody, odpadového hospodářství, nákupů a informování zaměstnanců a hostů o možnostech ochrany životního prostředí.

Následující obrázky ukazují, zda UZ aplikují environmentální opatření v různých oblastech a pokud ano, tak jaká konkrétně. V rámci výzkumu byla na každou oblast položena jedna otázka, která dávala respondentům na výběr daná opatření a ti pak volili ta, která skutečně využívají, případně mohli uvést nějaká jiná.

1) Environmentální opatření v oblasti úspory energií

V oblasti snižování spotřeby energií byla respondentům dána na výběr tato opatření: zateplení budovy, izolace oken, pohybové spínače při osvětlení, úsporné žárovky, úsporné spotřebiče, využití solárních panelů a dále možnost jiné a žádné.

Obrázek 11: Environmentální opatření v UZ v oblasti úspory energií

Zdroj: Vlastní výzkum

Alespoň jedno z environmentálních opatření vedoucí ke snižování spotřeby energií využívá 92,4 % dotazovaných UZ a 7,6 % respondentů neaplikuje žádné. Četnost opatření v konkrétních kategoriích a velikostech UZ je zobrazeno v tabulkách 6 a 7.

Tabulka 6: Environmentální opatření v oblasti úspory energií v jednotlivých kategoriích UZ (N = 118)

Opatření v oblasti úspory energie	Kategorie UZ (v %)					Celkem (v %)
	Hotel	Penzion	Kemp	Ubytování v soukromí	Ostatní	
ANO	100	96,1	61,5	100	80	92,4
NE	0	3,9	38,5	0	20	7,6
Celkem (v %)	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Všichni respondenti v kategoriích „hotel“ a „ubytování v soukromí“ uvedli, že alespoň jedno z environmentálních opatření v oblasti úspory energií realizují. Vysoké procento respondentů (96,1 %), kteří se vyjádřili kladně, je zaznamenáno také v kategorii „penzion“. UZ v kategorii „ostatní“ usilují o omezování spotřeby energií v 80 % a kempy pouze z 61,5 %. Nižší procento zastoupení environmentálních opatření spojených s úsporou energií v kategorii „kemp“ lze odůvodnit tím, že zde často nejsou prostory pro zavedení jednotlivých opatření. Na druhou stranu dotazovaní z této kategorie uváděli, že mají instalované pohybové spínače při osvětlení především ve společných umývárkách, což vede ke znatelné úspoře energie.

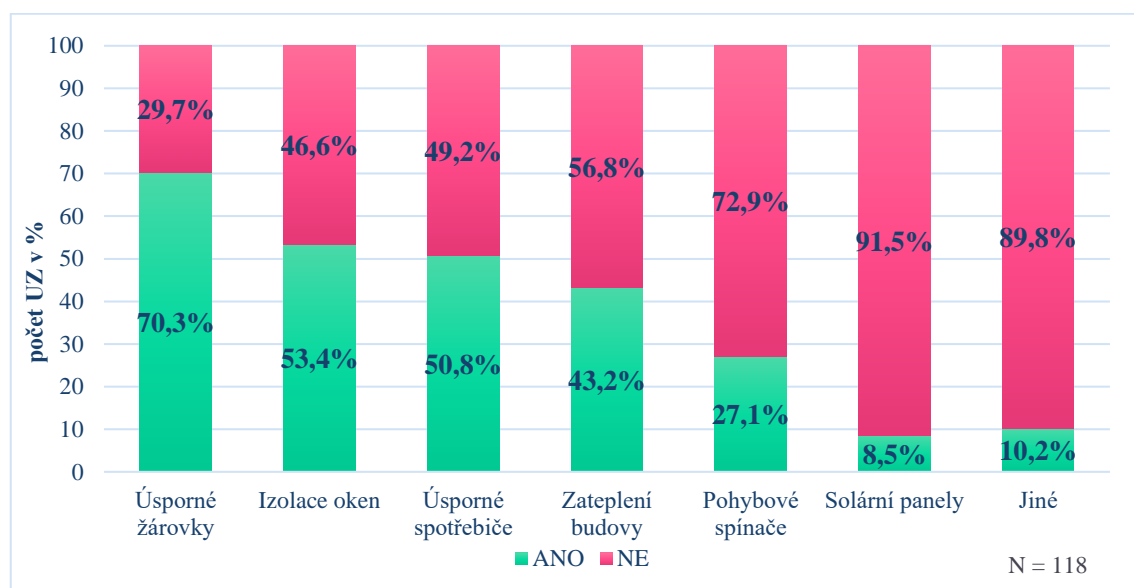
Tabulka 7: Environmentální opatření v oblasti úspory energií podle velikosti UZ (N = 118)

Opatření v oblasti úspory energie	Kapacita UZ (v %)						Celkem (v %)
	1–15 lůžek	16–25 lůžek	26–35 lůžek	36–45 lůžek	46–55 lůžek	56 lůžek a více	
ANO	100	96,1	92,9	90	80	82,6	92,4
NE	0	3,9	7,1	10	20	17,4	7,6
Celkem (v %)	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Co se týká opatření v oblasti úspory energií z pohledu kapacity UZ, jsou zastoupena poměrně stejnoměrně, avšak s růstem počtu lůžek je zaznamenána klesající tendence užívání opatření. Menší UZ do 15 lůžek aplikují alespoň jedno opatření ze 100 % a UZ od 16 do 45 lůžek se pohybují od 90 % výš. Naopak větší UZ je využívají méně (kolem 80 %), a to zejména proto, že do této velikosti jsou zahrnuty kempy, které nejčastěji uváděly možnost „žádné“.

Obrázek 12: Uplatňování jednotlivých environmentálních opatření v UZ v oblasti úspory energií

Zdroj: Vlastní výzkum

Ekologickým opatřením, které je nejvíce zastoupené (aplikuje jej 70,3 % respondentů) v oblasti úspory energií, je jednoznačně využívání úsporných žárovek. Ty jsou přibližně o 75 % úspornější než žárovky klasické a hodí se především do společných prostor UZ, kde bývá rozsvíceno po delší dobu. Značně používaná jsou také izolovaná okna (53,4 %) a úsporné spotřebiče (50,8 %) v energetické třídě od A do A⁺⁺⁺ (záleží na konkrétním spotřebiči).

Celkem 43,2 % respondentů má zateplenou budovu UZ. Toto opatření výrazně ovlivňuje spotřebu energií na vytápění budov. Méně využívané (27,1 %) jsou pak pohybové spínače při osvětlení a tvorba energie pomocí solárních (fotovoltaických) panelů (8,5 %).

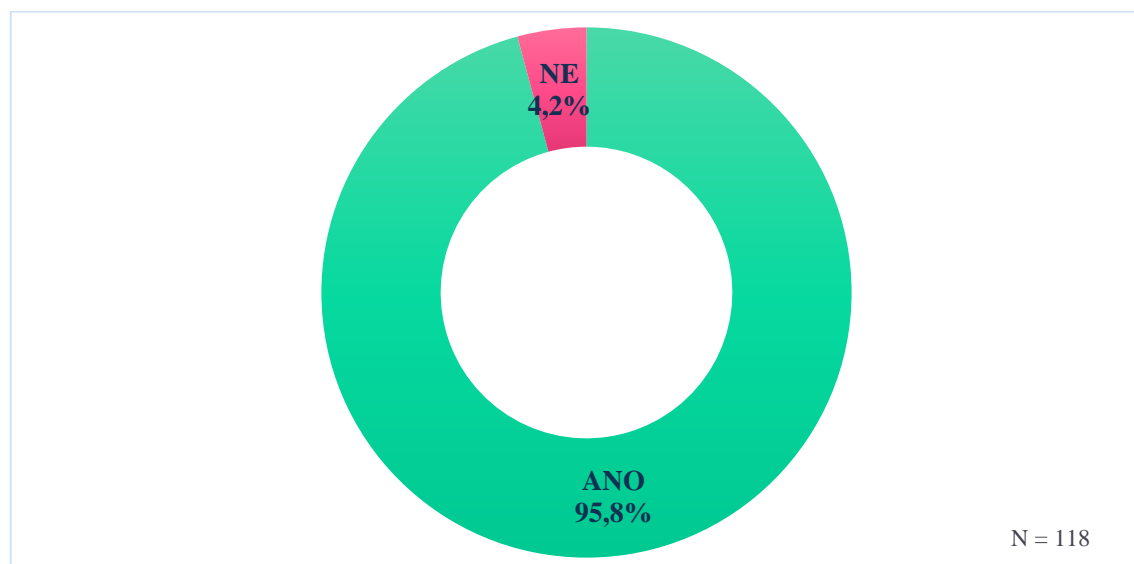
Okolo 10 % dotazovaných UZ aplikuje i jiná environmentální opatření související s úsporou energií, než byla v možnostech dotazníku. UZ například využívají pro tvorbu energie z obnovitelných zdrojů nejenom solární panely, ale také geotermální vrt pro

tepelné čerpadlo a vodní zdroj. Respondenti dále uváděli, že aplikují vytápění pomocí podlahového topení a kondenzačního plynového kotle. Jeden z respondentů využívá technologii, která umožňuje v kiosku s občerstvením to, že pивní chladič ohřívá vodu pro celý kiosek, tudíž nepotřebuje další zdroj energie na ohřev.

2) Environmentální opatření v oblasti úspory vody

Pro snižování spotřeby vody měli respondenti na výběr následující možnosti: instalace tzv. perlátorů na vodovodní baterie, toalety s možností dvojího splachování, upotřebení dešťové a recyklované vody pro technické účely, výměna ručníků na požádání hosta (tzn. ne každý den) a opět možnost jiné a žádné.

Obrázek 13: Environmentální opatření v oblasti úspory vody

Zdroj: Vlastní výzkum

Obdobně jako u snižování spotřeby energií i v oblasti úspory vody se naprostá většina respondentů vyslovila kladně (95,8 %) a pouze 4,2 % dotazovaných UZ uvedlo, že žádné environmentální opatření v této oblasti neaplikují.

Tabulka 8: Environmentální opatření v oblasti úspory vody v jednotlivých kategoriích UZ (N = 118)

Opatření v oblasti úspory vody	Kategorie UZ (v %)					Celkem (v %)
	Hotel	Penzion	Kemp	Ubytování v soukromí	Ostatní	
ANO	95	96,1	92,3	100	90	95,8
NE	5	3,9	7,7	0	10	4,2
Celkem (v %)	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky 8 je zřejmé, že napříč kategoriemi jsou opatření spojená s omezováním spotřeby vody čteně zastoupena. Kategorie „ubytování v soukromí“ realizuje alespoň jedno z opatření ze 100 %, ostatní kategorie UZ z 90 % a více.

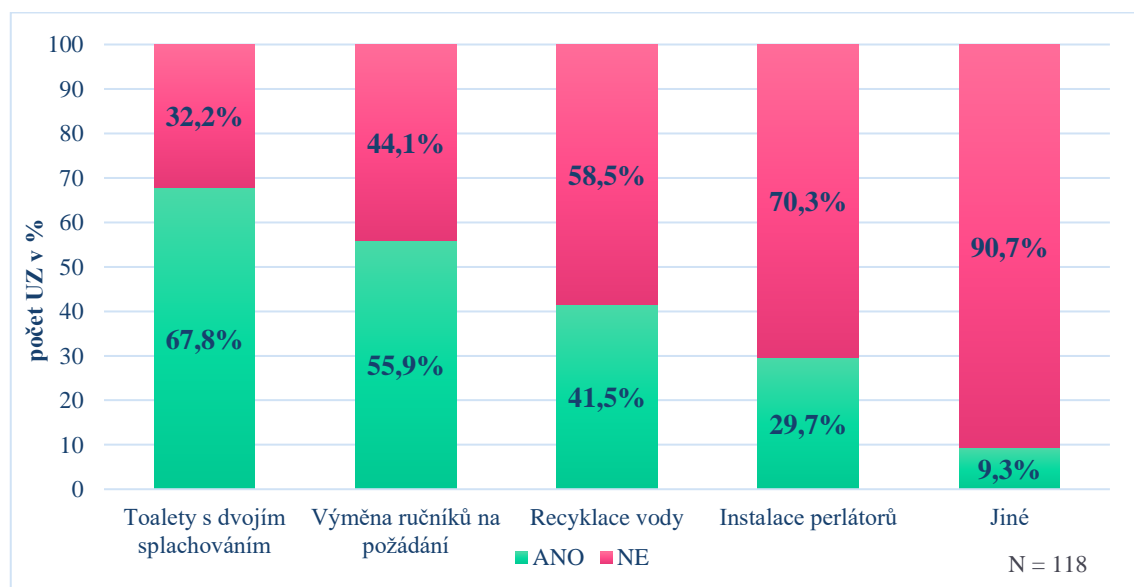
Tabulka 9: Environmentální opatření v oblasti úspory vody podle velikosti UZ (N = 118)

Opatření v oblasti úspory vody	Kapacita UZ (v %)						Celkem (v %)
	1–15 lůžek	16–25 lůžek	26–35 lůžek	36–45 lůžek	46–55 lůžek	56 lůžek a více	
ANO	97,1	92,3	100	100	100	91,3	95,8
NE	2,9	7,7	0	0	0	8,7	4,2
Celkem (v %)	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Podobné výsledky jako u tabulky 8 jsou evidované v tabulce 9, ze které je patrné, že velikost UZ nemá na využívání opatření v oblasti úspory vody přílišný vliv. UZ s počtem lůžek od 26 do 55 je užívají ze 100 %, ostatní UZ pak z více než 90 %.

Obrázek 14: Uplatňování jednotlivých environmentálních opatření v UZ v oblasti úspory vody

Zdroj: Vlastní výzkum

V oblasti úspory vody má 67,8 % dotazovaných UZ instalované toalety s možností dvojitého splachování (většinou na 3 a 6 litrů) a 29,7 % perlátory (spořiče) na vodovodních bateriích, které regulují průtok vody. Téměř 56 % respondentů uvedlo,

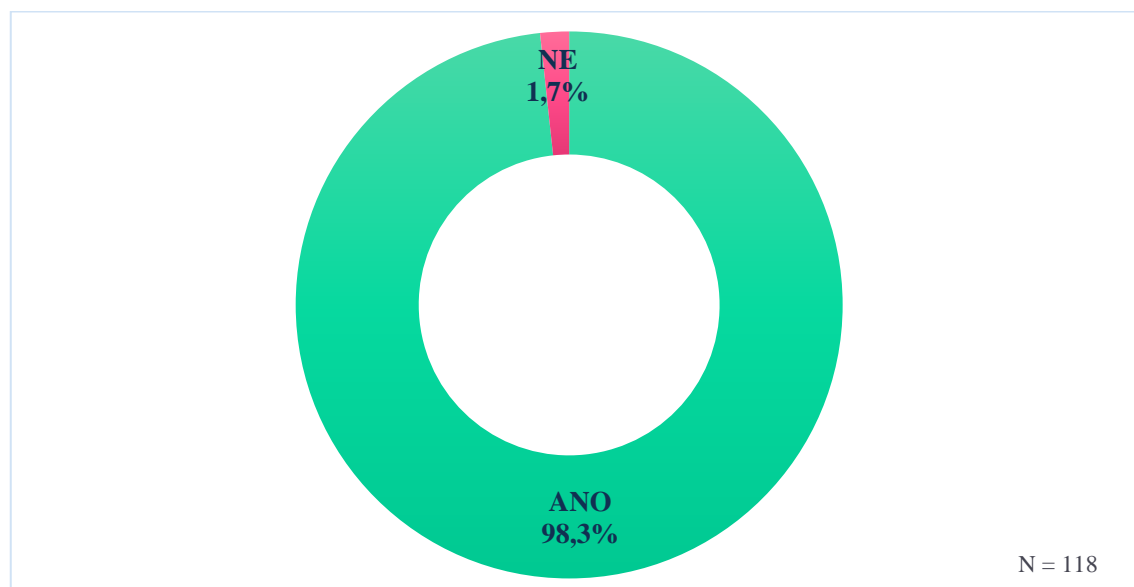
že použité ručníky vyměňují pouze na požádání hosta, nikoli každý den a některá UZ (mimo kategorii „hotel“) hostům ručníky k dispozici vůbec nedávají.

Celkem 41,5 % dotazovaných se snaží o upotřebení dešťové a recyklované vody pro technické účely, nejčastěji pro zalévání zahrady. 9,3 % respondentů dále uvedlo, že aplikují i další opatření, jako například biologickou čističku odpadních vod nebo vodovodní kohoutky na fotobuňku, které zabraňují zbytečnému protékání vody. V kategorii „kemp“ jsou také obvyklé sprchy s teplou vodou na žetony, což vede ke snížení doby sprchování a tím pádem ke snížení spotřeby vody.

3) Environmentální opatření v oblasti odpadového hospodářství

V rámci opatření spjatých s odpadovým hospodářstvím měli respondenti na výběr tyto odpovědi: omezení produktů na jedno použití (např. malá mýdla, šampony, marmelády atd.), instalace košů na třídění odpadu na pokojích hostů, třídění odpadu, nákup produktů ve vratných obalech a také možnosti jiné a žádné.

Obrázek 15: Environmentální opatření v UZ v oblasti odpadového hospodářství

Zdroj: Vlastní výzkum

Procento respondentů, kteří nevyužívají žádné opatření z oblasti odpadového hospodářství je nejnižší ze všech zkoumaných oblastí (především díky možnosti třídění odpadu) – jedná se pouze o 1,7 % respondentů. Ostatní dotazovaná UZ vždy jedno nebo více z uvedených opatření užívají. Značné využívání těchto opatření je zřejmé také z tabulky 10.

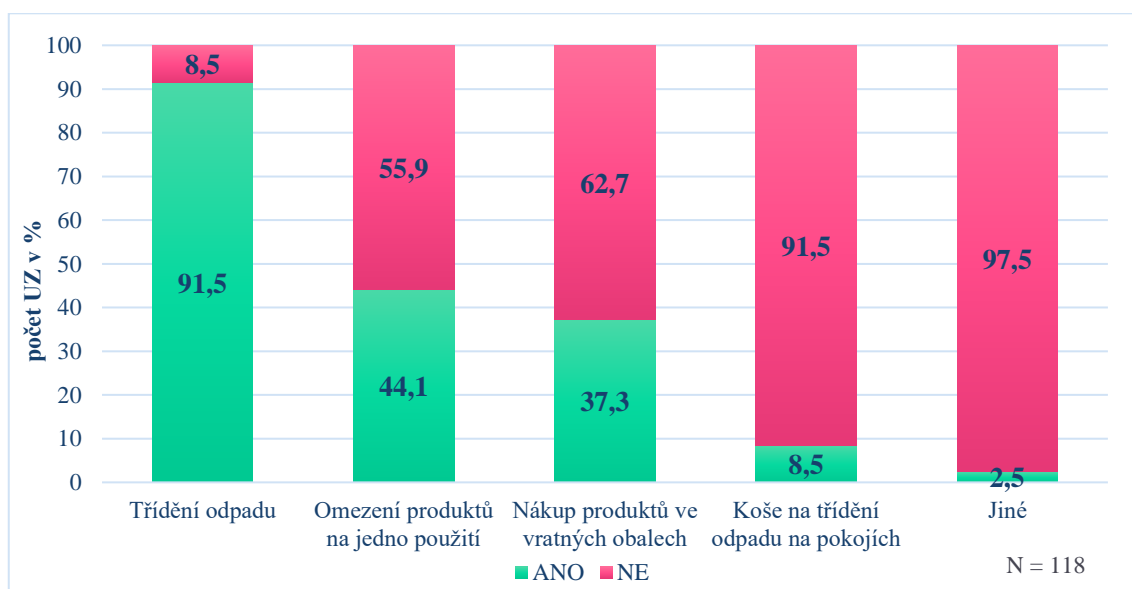
Tabulka 10: Environmentální opatření v oblasti odpadového hospodářství v jednotlivých kategoriích UZ (N = 118)

Opatření v oblasti odpadového hospodářství	Kategorie UZ (v %)					Celkem (v %)
	Hotel	Penzion	Kemp	Ubytování v soukromí	Ostatní	
ANO	100	100	100	95,8	90	98,3
NE	0	0	0	4,2	10	1,7
Celkem (v %)	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní výzkum

V kategoriích „hotel“, „penzion“ a „kemp“ jsou opatření z oblasti odpadového hospodářství zastoupena ze 100 %, v kategorii „ubytování v soukromí“ a „ostatní“ z 90 % a více. Výsledky užívání environmentálních opatření v této oblasti v závislosti na velikosti UZ lze propojit s tabulkou 10 – možnost žádné zvolilo jedno UZ s počtem lůžek do 15 a jedno s 16 – 25 lůžky. Jednalo se právě ubytování v soukromí a menší chatovou osadu. Obě tato UZ nemají příležitost některé z opatření realizovat například kvůli špatné dostupnosti kontejnerů na třídění odpadu.

Obrázek 16: Uplatňování jednotlivých environmentálních opatření v UZ v oblasti odpadového hospodářství

Zdroj: Vlastní výzkum

Co se týká ekologických opatření souvisejících s odpadovým hospodářstvím, téměř všichni z respondentů (91,5 %) třídí odpad, avšak koše na třídění přímo na pokojích hostů má pouze 8,5 % z dotazovaných UZ. Někteří z dotazovaných to v otázce, která

zjišťovala překážky zavedení či rozšíření environmentálních opatření, zdůvodnili nedostatkem místa na jednotlivých pokojích.

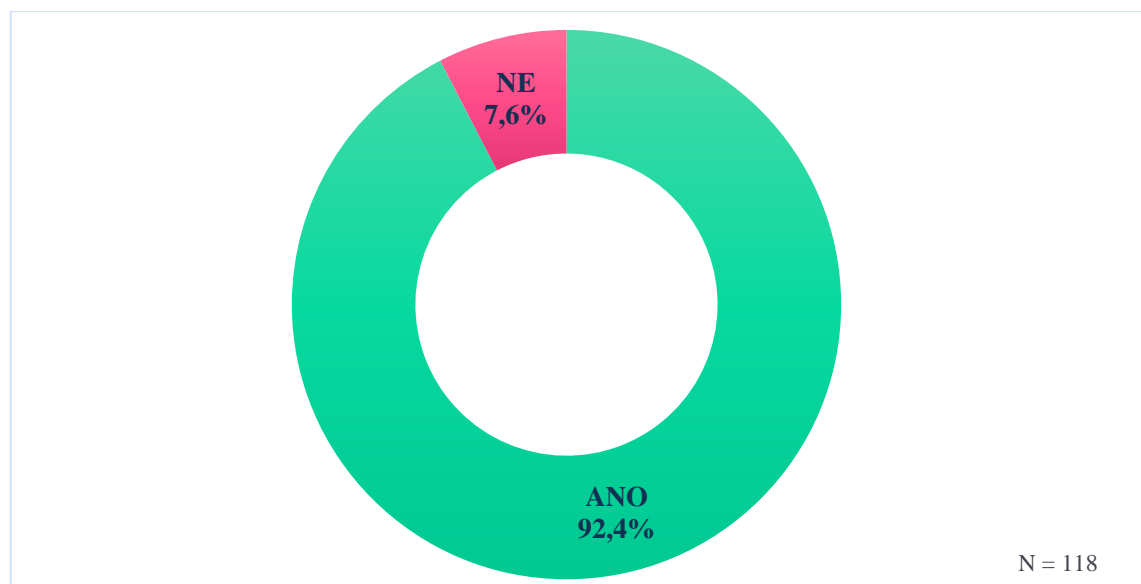
Přibližně 44 % respondentů uvedlo, že v jejich UZ omezují užívání produktů na jedno použití. To znamená, že hostům dávají k dispozici například větší balení hygienických potřeb namísto jednorázových nebo při snídaních nenabízejí malé marmelády a másla, ale větší balení. Díky tomu dochází ke snižování spotřeby plastových obalů.

Celkem 37,3 % dotazovaných UZ nakupuje produkty ve vratných obalech. Okolo 2,5 % respondentů uvedlo, že aplikují i jiná environmentální opatření v oblasti odpadového hospodářství. Jedná se o využívání postmixů v restauraci UZ, díky kterým je možné eliminovat nákup nápojů ve skle, pet lahvích či kartonech. Jeden z respondentů sdělil, že v bezprostřední blízkosti UZ je kontejner na bioodpad, který využívá.

4) Environmentální opatření při nákupu produktů

Environmentální opatření při nákupu produktů byla v rámci výzkumu následující: nákupy výhradně v okolí podniku, nákupy ve velkém, nákupy bio produktů nebo produktů s označením „eko“, pořizování energeticky úsporných zařízení (žárovky, spotřebiče) a opět možnosti jiné a žádné.

Obrázek 17: Environmentální opatření v UZ při nákupu produktů

Zdroj: Vlastní výzkum

Z obrázku 17 je patrné, že 92,4 % respondentů aplikuje některá environmentální opatření spojená s nakupováním produktů. Pouze 7,6 % dotazovaných UZ žádná opatření v této oblasti nevyužívají.

Tabulka 11: Environmentální opatření při nákupu produktů v jednotlivých kategoriích UZ (N = 118)

Opatření při nákupu produktů	Kategorie UZ (v %)					Celkem (v %)
	Hotel	Penzion	Kemp	Ubytování v soukromí	Ostatní	
ANO	100	94,1	76,9	91,7	90	92,4
NE	0	5,9	23,1	8,3	10	7,6
Celkem (v %)	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Jediná kategorie, která uplatňuje alespoň některé z environmentálních opatření při nákupu produktů ze 100 %, je kategorie „hotel“. Nejnižší zastoupení (76,9 %) má naopak kategorie „kemp“. Může to být zapříčiněno tím, že tato opatření z velké části souvisí s nákupem potravin a mnoho kempů, které jsou spravovány obcemi, neposkytuje vlastní stravovací služby. Ostatní kategorie jsou na tom obdobně – jedno nebo více environmentálních opatření v této oblasti realizují z 90 a více %.

Tabulka 12: Environmentální opatření při nákupu produktů podle velikosti UZ (N = 118)

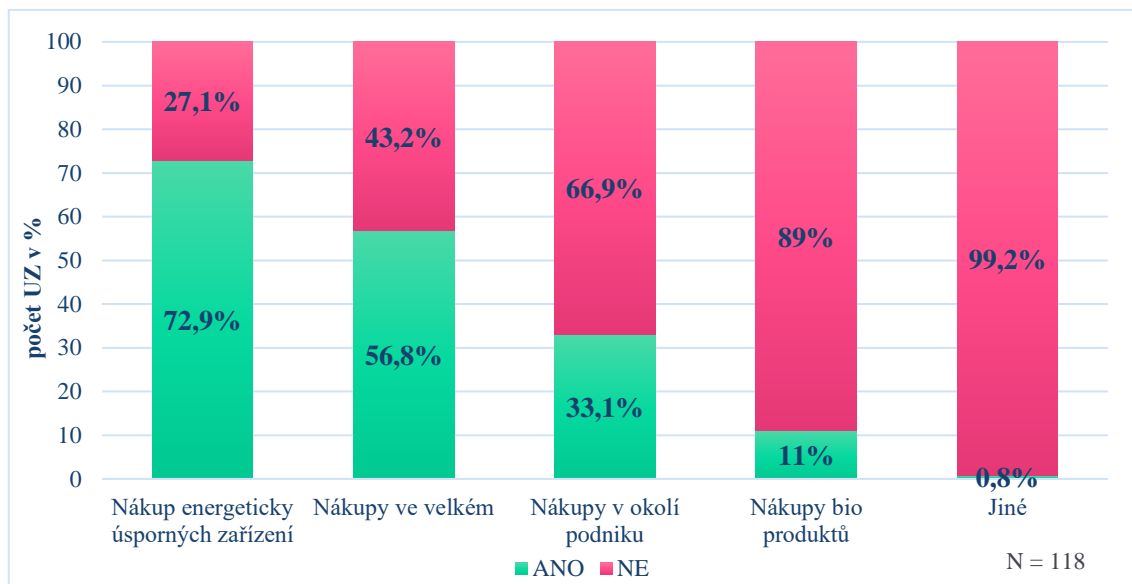
Opatření při nákupu produktů	Kapacita UZ (v %)						Celkem (v %)
	1–15 lůžek	16–25 lůžek	26–35 lůžek	36–45 lůžek	46–55 lůžek	56 lůžek a více	
ANO	88,6	100	92,9	100	100	82,6	92,4
NE	11,4	0	7,1	0	0	17,4	7,6
Celkem (v %)	100	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky 12 lze vyčíst, že všechna dotazovaná UZ o kapacitě 16 – 25, 36 – 45 a 46 – 55 lůžek alespoň jedno environmentální opatření spojené s nákupem produktů uplatňují. UZ o velikosti 26 – 35 lůžek je aplikují v 92,9 % případů a UZ s nejnižší a zároveň i s nejvyšší kapacitou je realizují přibližně z 80 %. Menší využití opatření při nákupu produktů u UZ o velikosti 56 lůžek opět souvisí s tím, že do této skupiny patří UZ v kategorii „kemp“, která nezabezpečují stravovací služby. Obdobně lze vysvětlit i nižší aplikaci opatření u skupiny UZ o velikosti 1 – 15 lůžek. Do této skupiny spadají

UZ v kategorii „ubytování v soukromí“, která jsou také bez stravy a jejich provozovatelé nakupují spíše pouze úsporné žárovky a čisticí prostředky.

Obrázek 18: Uplatňování jednotlivých environmentálních opatření v UZ při nákupu produktů

Zdroj: Vlastní výzkum

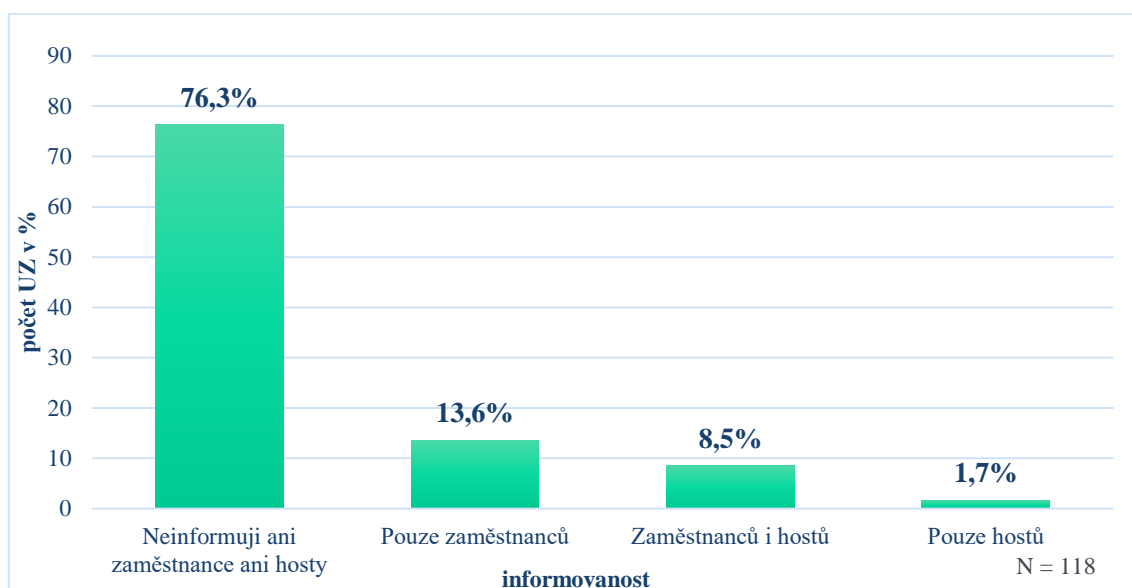
Z opatření při nákupu produktů je u dotazovaných UZ nejvíce populární (72,9 %) nákup energeticky úsporných zařízení (spotřebičů a žárovek). Na druhém místě (56,8 %) jsou nákupy ve velkém. Přibližně 33 % respondentů uvedlo, že se snaží veškeré produkty nakupovat v obchodech, které se nachází v blízkosti jejich UZ. Nákupy ve velkém a v okolí podniku jsou k životnímu prostředí šetrné z důvodu nižší produkce emisí při zásobování nákladním či osobním automobilem. Přesně 11 % dotazovaných UZ alespoň některé produkty nakupuje v bio kvalitě.

Možnost „jiné“ zvolil pouze jeden respondent (0,8 %), který uvedl, že si některé potraviny vyrábí sám z vypěstovaných plodin a hospodářských zvířat z vlastní farmy.

5) Edukace zaměstnanců a pozitivní působení na hosty v oblasti ochrany životního prostředí

V rámci environmentálního opatření souvisejícího s edukací zaměstnanců a pozitivním působením na hosty v oblasti ochrany životního prostředí byly respondentům poskytnuty tyto možnosti: informuji pouze zaměstnance, informuji pouze hosty, informuji zaměstnance i hosty, neinformuji ani zaměstnance ani hosty. Na tuto otázku mohla dotazovaná UZ vybrat na rozdíl od předchozích pouze jednu z nabízených variant.

Obrázek 19: Informování zaměstnanců a hostů UZ o ochraně životního prostředí

Zdroj: Vlastní výzkum

Z obrázku 19 je možné vyčíst, že většina (76,3 %) respondentů nevzdělává v oblasti ochrany životního prostředí ani své zaměstnance ani hosty. Naopak jak své zaměstnance, tak hosty informuje 8,5 % dotazovaných UZ. Pouze zaměstnance edukuje 13,6 % dotazovaných a pouze hosty 1,7 %. Vzdělávání zaměstnanců probíhá v průběhu různých školení, která se věnují ekologii a šetrným přístupům k životnímu prostředí, informování hostů pak prostřednictvím personálu hotelu, který jim sdělí například možnosti třídění odpadu nebo různých informačních cedulí.

Informování hostů je v oblasti Jindřichohradecka zvláštní z toho důvodu, že se zde nachází Chráněná krajinná oblast Třeboňsko. Nemusí se proto jednat pouze o edukaci v oblasti úspor a ochrany přírody, ale také o specifikách místní krajiny a koloritu.

Tabulka 13: Informování zaměstnanců a hostů o ochraně životního prostředí v jednotlivých kategoriích (N = 118)

Edukace zaměstnanců a hostů	Kategorie UZ (v %)					Celkem (v %)
	Hotel	Penzion	Kemp	Ubytování v soukromí	Ostatní	
ANO	45	25,5	23,1	8,3	10	23,7
NE	55	74,5	76,9	91,7	90	76,3
Celkem (v %)	100	100	100	100	100	100

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky 13 je zřejmé, že do vzdělávání v oblasti ochrany životního prostředí jsou nejvíce (45 %) zapojena UZ v kategorii „hotel“. Ty ale spíše edukují své zaměstnance, protože jejich cílem je poskytnout hostům určité pohodlí, a ne je nějakým způsobem omezovat. Kategorie „penzion“ a „kemp“ vzdělávají zhruba z 25 % a kategorie „ubytování v soukromí“ a UZ zařazená do kategorie „ostatní“ pak do 10 % včetně.

Tabulka 14: Vzdělávání zaměstnanců a hostů UZ podle jejich velikosti (N = 118)

Edukace zaměstnanců a hostů	Kapacita UZ (v %)						Celkem (v %)
	1–15 lůžek	16–25 lůžek	26–35 lůžek	36–45 lůžek	46–55 lůžek	56 lůžek a více	
ANO	20	23,1	21,4	10	40	30,4	23,7
NE	80	76,9	78,6	90	60	69,6	76,3
Celkem (v %)	100	100	100	100	100	100	100

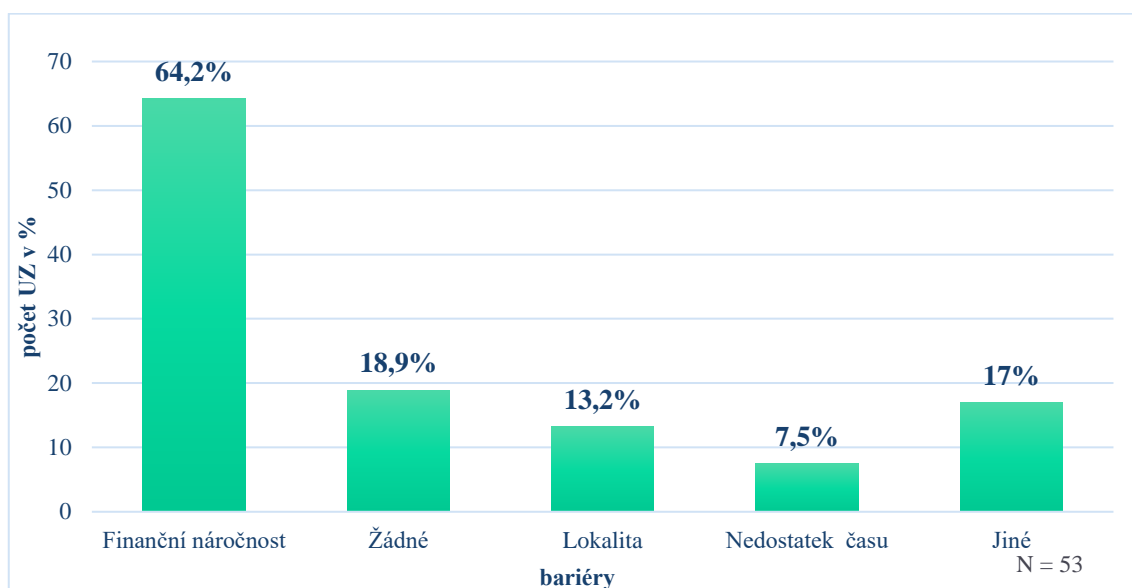
Zdroj: Vlastní výzkum

Stejně jako z hlediska kategorie UZ i v rámci rozdělení podle kapacity převažuje neinformování zaměstnanců a hostů o ochraně životního prostředí. Nejvíce hosty informují UZ ve velikosti 46 – 55 lůžek (40 %), nejméně UZ s 36 – 45 lůžky (10 %). UZ dalších velikostí vzdělávají ve 20 – 30 % případů.

4.1.5 Ekologické chování UZ – jeho bariéry, motivy a výhody

Obrázky 20 a 21 zobrazují odpovědi na dobrovolné otevřené otázky, které zjišťovaly, zda existují nějaké důvody či okolnosti, které dotazovaným UZ brání v zavedení případně rozšíření environmentálních opatření nebo které je naopak nutí chovat se ekologicky.

Obrázek 20: Bariéry zavedení či rozšíření environmentálních opatření UZ

Zdroj: Vlastní výzkum

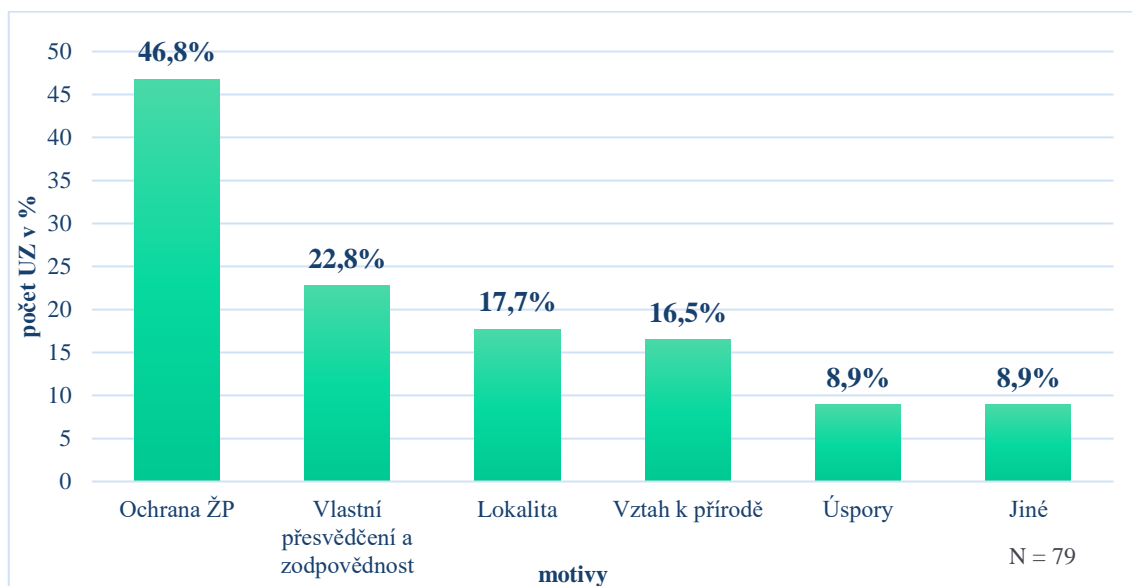
Z obrázku 20 je patrné, že nejčastějším důvodem (64,2 %), který respondentům zamezuje v zavedení či rozšíření ekologických opatření, je finanční náročnost. Respondenti uváděli, že se zavedením environmentálních opatření jsou spojené vysoké náklady, bio a ekologické produkty jsou dražší a stejně tak úsporná zařízení.

Přibližně 13 % respondentů brání lokalita, ve které se jejich UZ nachází. Odůvodňovali to tím, že v blízkosti UZ se například nenachází kontejnery na třídění odpadu nebo že není v jejich možnostech nakupovat produkty v okolí UZ, protože se tam nenachází obchody s potřebným sortimentem.

Co se týká dalších bariér, 7,5 % dotazovaných UZ argumentovalo nedostatkem času a 18,9 % uvedlo, že jim v implementaci a rozšiřování environmentálních opatření nic nebrání a snaží se dělat maximum, co je v jejich možnostech a silách.

Další odpovědi (17 %), které respondenti uváděli, byly: nedostatek místa pro uchování vratných obalů, nedostatek místa na koše na třídění odpadu na pokojích hostů, složitost zavedení, pohodlí hostů, kdy UZ chtějí zákazníkům poskytovat určitý luxus a ničím je neomezovat a dále také to, že UZ poskytuje wellness služby, a proto není možné šetřit s vodou.

Obrázek 21: Motivy ekologického chování UZ

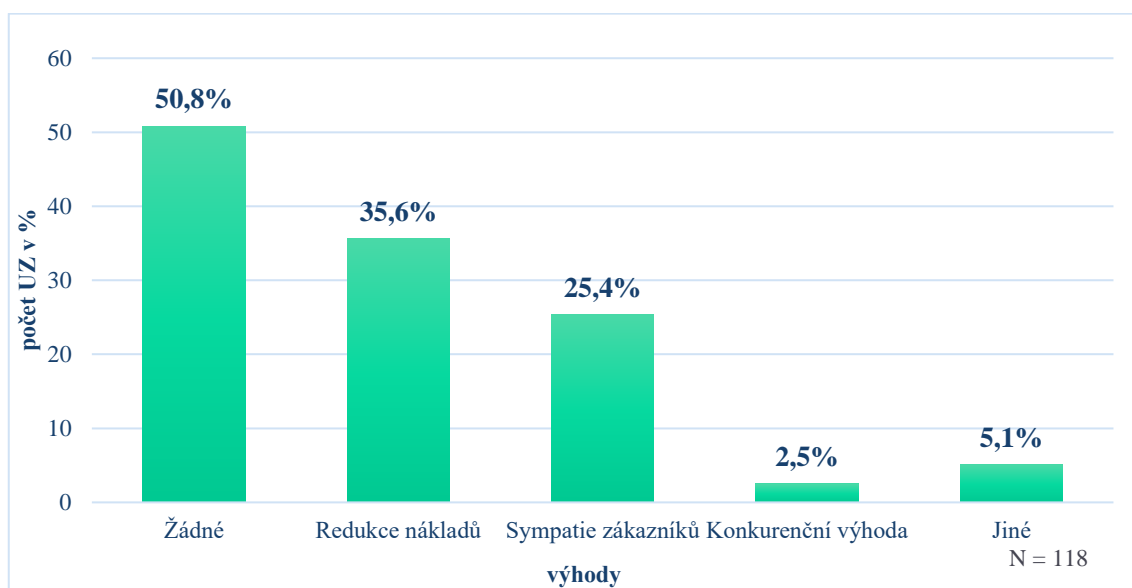
Zdroj: Vlastní výzkum

Naopak mezi podněty, které dotazované UZ motivují k tomu, aby se chovala ekologicky, patří z 46,8 % ochrana životního prostředí. Respondenti usilují o ochranu či zlepšení životního prostředí možná proto, že velkou část Jindřichohradecka pokrývá Chráněná krajinná oblast Třeboňsko. S tím souvisí to, že 17,7 % respondentů jako jeden z motivů ekologického chování uvedlo právě lokalizaci UZ v CHKO nebo v přírodě.

Téměř 23 % dotazovaných UZ odpovědělo, že k ekologickému chování je nutí vlastní přesvědčení, zodpovědnost, zdravý rozum či svědomí. Celkem 16,5 % respondentů uvedlo, že se k životnímu prostředí chovají šetrně kvůli kladnému vztahu k přírodě.

Kolem 9 % respondentů spatřuje v aplikaci environmentálních opatření úspory, které jim v budoucnosti mohou přinést a stejné procento pak uvedlo další důvody ekologického chování, jako například šíření osvěty v oblasti ochrany životního prostředí a přírody, legislativu, zabránění znečištění spodních vod, udržitelný rozvoj, současný ekologický trend a to, že určité ekologické chování je v dnešní době již běžné.

Obrázek 22: Výhody pro UZ plynoucí z uplatňování environmentálních opatření

Zdroj: Vlastní výzkum

Poslední otázka dotazníku zjišťovala výhody, které UZ přináší uplatňování environmentálních opatření. Téměř 60 % respondentů uvedlo, že jim z toho neplynou výhody žádné. Redukci nákladů zaznamenává 35,6 % dotazovaných UZ, a to zejména v tom, že je jejich provoz méně finančně náročný. 25,4 % respondentů reagovalo, že se díky environmentálním opatřením setkává s kladnými ohlasy od zákazníků, kterým je ekologicky šetrné jednání sympatické. Konkurenční výhodu v aplikaci environmentálních opatření shledává pouze 2,5 % dotazovaných UZ.

Možnost jiné uvedlo 5,1 % respondentů. Ti vidí jako výhodu již zmiňovanou ochranu přírody a to, že ji neškodí a lepší svědomí.

4.2 Návrhy environmentálních opatření pro rozvoj ubytovacích zařízení v oblasti Jindřichohradecko

Přestože většina UZ na Jindřichohradecku alespoň jedno z environmentálních opatření vždy aplikuje, je zde velký prostor pro jejich rozvoj v oblasti šetrnějšího přístupu k životnímu prostředí do budoucna. Zavedení nových ekologických opatření s sebou povětšinou nese vyšší počáteční náklady, avšak jejich důsledkem není pouze ochrana životního prostředí, ale také hospodárnější provoz podniku.

Z jednotlivých oblastí environmentálních opatření byla vybrána opatření, ve kterých by se UZ na Jindřichohradecku mohla dále rozvíjet a zvýšit jejich využití. Jsou to:

- výroba elektrické energie ze solárních panelů,
- instalace perlátorů na vodovodní baterie,
- omezení produktů na jedno použití,
- školení zaměstnanců a pozitivní působení na hosty UZ.

4.2.1 Výroba elektřiny ze solárních panelů

Základem solárních (fotovoltaických) panelů jsou fotovoltaické články, jejichž prostřednictvím dochází k přeměně energie slunečního záření na elektrickou energii. Díky správnému spojení jednotlivých fotovoltaických článků vzniká solární panel o požadovaném výkonu. Hodnota špičkového výkonu pro 1 m² solárního panelu bývá od 100 do 200 Wp (watt peak), velikost jednoho solárního panelu nepřekračuje 2 m² (Fotovoltaické panely, 2012).

Pro reálné podmínky je ovšem nutné počítat s tím, že solární panel o výkonu 230 Wp bude ve skutečnosti při plném slunečním záření vyrábět hodnotu 200 W. V České republice se průměrná doba slunečního svitu pohybuje kolem 1 500 hodin za rok. Sluneční paprsky navíc vždy nedopadají na solární panel kolmo, ale mohou na něj dopadat také ze stran. Pokud slunce třetinu dne svítí z východu, druhou třetinu kolmo nebo skoro kolmo a třetí třetinu ze západu, celkových 1 500 hodin za rok pak rozdělíme následovně:

- sluneční paprsky svítící 500 hodin kolmo z východu = 30 % energie
- sluneční paprsky svítící 500 hodin kolmo nebo skoro kolmo = 100 % energie
- sluneční paprsky svítící 500 hodin kolmo ze západu = 30 % energie

To znamená, že ze 100 % slunce na panel svítí 500 hodin a 1000 hodin se 30 % energie přepočítáme na 300 hodin 100% energie. Z toho vyplývá, že za jeden rok v České republice bude na solární panel o reálném výkonu 200 W dopadat 800 hodin plného slunečního svitu. Lze vypočítat, že takovýto panel za 1 rok vyrobí 160 kWh energie (Ekologické bydlení, 2012).

Pokud uvažujeme cenu jednoho solárního panelu včetně instalace 4 700 Kč, roční spotřebu elektrické energie 60 MWh a cenu elektrické energie 4,83 Kč/kWh, investice se vrátí přibližně za 6 let a od 7. roku začne docházet k následujícím úsporám.

Tabulka 15: Úspory plynoucí z tvorby elektřiny ze solárních panelů

Počet panelů	Energie produkovaná panely/rok (v MWh)	Spotřeba energie/rok (v MWh)	Cena energie/rok bez panelů (v Kč)	Cena energie/rok s panely (v Kč)	Úspora (v Kč)
1	0,16	60	289 800	289 027	773
15	2,4	60	289 800	278 208	11 592
25	4	60	289 800	270 480	19 320

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky 15 je patrné, že při roční spotřebě elektrické energie UZ 60 MWh a ceně elektrické energie 4,83 Kč/kWh bude výsledná cena elektřiny za 1 rok 289 800 Kč. Pokud by UZ mělo instalovaný jeden fotovoltaický panel, který vyprodukuje za rok 16 kWh energie, roční cena elektřiny se sníží o 773 Kč na 289 027 Kč.

V případě patnácti nainstalovaných solárních panelů by byla elektrická energie jimi vyrobená za rok 2 400 kWh a UZ by ročně uspořilo 11 592 Kč, tudíž by roční cena za elektrickou energii byla 278 208 Kč. Pokud by UZ mělo v provozu 25 solárních panelů s celkovou produkcí 4 000 kWh elektřiny za rok, roční úspory by činily 19 320 Kč a výsledná cena elektřiny 270 480 Kč za rok.

Kromě ekonomických úspor s sebou ovšem produkce elektrické energie fotovoltaickými panely nese také pozitivní dopady na životní prostředí. Během výroby elektřiny tímto způsobem není životní prostředí nikterak zatěžováno a znečišťováno emisemi a škodlivými látkami a UZ má tak možnost přispět k udržitelnému cestovnímu ruchu.

4.2.2 Instalace perlátorů na vodovodní baterie

Perlátor je přídavné zařízení malých rozměrů instalované na konec vodovodního kohoutku. Jeho schopností je mísit vypouštěnou vodu se vzduchem. Díky tomu získá na objemu a zároveň se sníží skutečný průtok, proud je intenzivnější, avšak ne za cenu vyšší spotřeby (chytře-bydlení.cz, 2012).

V České republice je průměrný průtok u dřezových, umyvadlových a sprchových baterií mezi 15 – 20 l/min, avšak z toho 50 – 70 % vody není reálně využito a tato voda odteče nevyužitá do odpadu. Perlátory mohou snížit průtok vody až na 5 l/min u dřezů a umyvadel a 9 l/min u sprchových baterií (Úsporné perlátory, 2016).

Uvažujeme průměrnou dobu sprchování hosta UZ 10 minut, cenu studené vody 73 Kč/m³, cenu teplé vody 250 Kč/m³ a vyvážený poměr studené a teplé vody při sprchování. Tabulka 16 ukazuje, jaké jsou rozdíly v ceně na jedno sprchování, pokud je průtok vody bez nainstalovaného perlátoru 17 l/min a s nainstalovaným perlátorem 9 l/min.

Tabulka 16: Porovnání ceny spotřebované vody u sprchové baterie bez perlátoru a s nainstalovaným perlátorem

Sprchová baterie	Spotřeba vody (v l)	Cena spotřebované vody (v Kč)		
		Studená	Teplá	Celkem
Bez perlátoru	170	6,2	21,3	27,5
S perlátorem	90	3,3	11,3	14,6

Zdroj: Vlastní zpracování

V případě, že na sprchové baterii není namontován perlátor, je spotřeba vody za 10 minut sprchování 170 litrů. Spotřeba teplé vody je 85 litrů, spotřeba studené vody také 85 litrů. Po převedení spotřeby vody na m³ a vynásobení cenou za 1 m³ studené a teplé vody zjistíme, že cena spotřebované studené vody za jedno sprchování je 6,2 Kč a teplé vody 21,3 Kč. To znamená, že jedno sprchování ubytovací zařízení stojí 27,5 Kč.

Pokud perlátor na sprchové baterii nainstalovaný je, spotřeba vody za 10 minut se sníží z původních 170 na 90 litrů, spotřeba teplé vody je 45 litrů, spotřeba studené opět 45 litrů. Po převedení a vynásobení spotřeby dostaneme cenu 3,3 Kč za spotřebovanou studenou vodu a 11,3 Kč za spotřebovanou teplou vodu. Celková cena na jedno

sprchování s perlátorem namontovaným na sprchové baterii je 14,6 Kč. Tato částka je o 12,9 Kč nižší, což znamená, že UZ může ušetřit téměř polovinu nákladů vynaložených na jedno sprchování.

Při zachování cen studené a teplé vody z přechozí tabulky, lze podle kalkulačky českého výrobce perlátorů WATERSAVERS, s.r.o. spočítat výši investice do perlátorů, její návratnost a předpokládané úspory. Pro názorný příklad bylo zvoleno UZ o kapacitě 16 lůžek jako zástupce malého UZ, 36 lůžek jako středně velké UZ a 56 lůžek jako velké UZ. U každého z nich se uvažují pouze dvoulůžkové pokoje s vlastní koupelnou, ve které je jeden sprchový kout a jedno umyvadlo.

Tabulka 17: Předpokládaná výše investice na instalaci perlátorů a předpokládaná doba návratnosti

Kapacita UZ	Výše investice (v Kč)	Doba návratnosti (měsíce)
16 lůžek	4 568	2
36 lůžek	10 278	2
56 lůžek	15 988	2

Zdroj: Vlastní zpracování dle WATERSAVERS, s.r.o., 2016

Pokud má UZ zařízení kapacitu 16 lůžek, bude jeho investice dosahovat 4 568 Kč. Se zvyšující se kapacitou počáteční investice do perlátorů roste přímou úměrou, tudíž u UZ s 36 lůžky bude 10 278 Kč a u UZ s 56 lůžky pak 15 988 Kč. U všech těchto UZ by doba návratnosti činila 2 měsíce.

Tabulka 18: Předpokládané úspory v případě instalovaných perlátorů

Kapacita UZ	Úspora vody/rok		Úspora energie na ohřev/rok		Úspora celkem/rok (Kč)	Úspora/5 let (Kč)	Úspora/20 let (Kč)
	v m3	v Kč	v kWh	v Kč			
16 lůžek	140	10 232	3 854	17 520	27 752	138 758	555 034
36 lůžek	315	23 021	8 672	39 420	62 441	312 206	1 248 826
56 lůžek	491	35 811	13 490	61 320	97 131	485 654	1 942 618

Zdroj: Vlastní zpracování dle WATERSAVERS, s.r.o., 2016

V tabulce 18 je zaznamenaná roční úspora vody v metrech krychlových, která je následně přepočítaná na peněžní jednotky a také roční úsporu energie na ohřev teplé vody v kilowatthodinách a korunách. Sečtením těchto dvou položek v Kč vyjde celková

roční úspora. Ta by u UZ s 16 lůžky byla 27 752 Kč. Během pětileté záruční doby na perlátory firmy WATERSAVERS, s. r. o. by toto UZ uspořilo 138 758 Kč a za 20 let životnosti perlátorů pak 555 034 Kč. Úspory opět přímo úměrně rostou s velikostí UZ. Za 20 let by u UZ o kapacitě 56 lůžek dosahovaly přes 1 milion Kč a u UZ s 56 lůžek téměř 2 milionů Kč.

Na rozdíl od domácností hosté UZ často nepřemýšlejí nad tím, kolik vody spotřebují a nejsou ničím motivováni k úspornému nakládání s vodou. Z předchozích tabulek je zřejmé, že perlátory mohou výrazně ovlivnit provozní náklady UZ a přispět k jeho hospodárnějšímu chodu, a navíc mají samozřejmě pozitivní dopad na životní prostředí. To je méně zatěžováno nejen z hlediska nižšího vyčerpávání zdrojů vody, ale také z hlediska snižování emisí na ohřev vody. V kalkulačce WATERSAVERS, s.r.o. je kromě úspor možné spočítat přibližné množství ušetřeného oxidu uhličitého za rok. V UZ s kapacitou 16 lůžek to činí 283 kg, UZ o velikosti 36 lůžek ho sníží o 749 kg a UZ s kapacitou 56 lůžek o 1 166 kg.

4.2.3 Omezení produktů na jedno použití

Nahrazení jednorázových produktů většími baleními přináší UZ výrazné finanční úspory a zároveň to znamená šetrnější přístup k přírodě. Pokud UZ vymění jednorázová balení za větší, sníží se spotřeba plastových a skleněných obalů a tím se sníží negativní dopad na životní prostředí.

To, že snaha o omezení produktů na jedno použití je pro UZ ekonomicky výhodná, ukazují tabulky 19 a 20.

Tabulka 19: Porovnání ceny mýdla na jedno použití a velkého balení

Produkt	Množství (v g)	Cena/balení (v Kč)	Cena/1 g (v Kč)
Mýdlo v sáčku Simple and Pure	15	3	0,2
Tekuté mýdlo Merida Silva M4	5000	321	0,0642

Zdroj: Vlastní zpracování

Malé balení mýdla v samostatném obalu Simple and Pure o hmotnosti 15 g je dostupné za 3 Kč/kus. Přepočítaná cena za 1 g vychází na 0,2 Kč. Kanystr tekutého mýdla Merida Silva M4 o hmotnosti 5 kg stojí 321 Kč a přepočítaná cena za 1 g je 0,0642 Kč. Z toho vyplývá, že velké balení tekutého mýdla je téměř třikrát levnější. Ačkoli je nutné navíc

počítat s jednorázovým nákladem na dávkovač tekutého mýdla, velké balení v dlouhodobém horizontu stále vyjde UZ levněji než malé.

Tabulka 20: Porovnání ceny malých džemů a velkého balení

Produkt	Množství (v g)	Cena/balení (v Kč)	Cena/100 g (v Kč)
Džem MIX 4 druhy (Delta II)	20 x 168 ks	756	22,5
Hamé EXTRA JAM jahoda	790	105	13,29

Zdroj: Vlastní zpracování

Ekonomicky výhodněji také vychází velké balení džemu oproti jednotlivě baleným marmeládám. Sklenice se 790 g džemu Hamé EXTRA JAM jahoda stojí 105 Kč. Pokud tyto údaje přepočítáme, 100 g džemu vyjde na 13,29 Kč. To je skoro o 10 Kč méně, než by UZ zaplatilo za balení malých marmelád. Cena za balení džemu MIX 4 druhy (Delta II) o 168 ks po 20 g je 756 Kč, přepočítaná cena za 100 g pak 22,5 Kč.

Kromě mýdel lze za větší balení, kterými se plní dávkovače, nahradit i další hygienické potřeby, jako například sprchové gely, šampony, krémy na ruce či tělová mléka. Z potravin je možné využívat větší balení potravin převážně podávaných během snídání – jedná se o malá másla, med, lískooříškové pomazánky, smetánky do kávy či jednotlivě balené cukry.

4.2.4 Školení zaměstnanců a pozitivní působení na hosty

V rámci výzkumu bylo zjištěno, že 76,3 % respondentů v oblasti ochrany životního prostředí své zaměstnance nevzdělává ani neinformuje hosty. Přitom zapojit toto environmentální opatření alespoň minimálně do provozu UZ není složité a ani to nemusí být příliš finančně náročné.

Zaměstnance lze vzdělávat prostřednictvím různých školení či kurzů v oblasti ekologie a ochrany životního prostředí. Pokud UZ nemá osobu, která by byla v tomto oboru kompetentní, může školení zajistit prostřednictvím externistů. Existuje mnoho firem, které kurzy o šetrných přístupech k životnímu prostředí nebo systému environmentálního managementu poskytují. Jejich ceny se liší podle programu, délky a místa konání.

Minimum, které každý zaměstnavatel může v edukaci zaměstnanců o ekologii udělat, je poučit je o základních environmentálních opatřeních – o třídění odpadu, šetření s vodou

či správném dávkování čisticích a desinfekčních prostředků a v neposlední řadě o pozitivním působení na hosty UZ. Podle Šrůtkové je možné zaměstnance vzdělávat také podle funkce, kterou v UZ zařízení vykonávají. Uklízečky by měly být poučeny o tom, že v průběhu úklidu nemají nechávat zbytečně protékat vodu, o třídění odpadu, a právě o správném dávkování čisticích prostředků tak, aby nedocházelo k plýtvání. Recepční by zase měli být vedeni k třídění papírového odpadu a také k tomu, aby hostům podávali alespoň minimální informace o možnostech ekologického chování. V případě, že by se alespoň podle těchto základních environmentálních opatření všichni zaměstnanci UZ řídili, přispělo by to samozřejmě také k redukci nákladů (Šrůtková, 2008).

Hosty mohou zaměstnanci UZ informovat o možnostech třídění odpadů či využití veřejné hromadné dopravy. Dále je možné hosty instruovat prostřednictvím různých informačních cedulí – v koupelnách o úspoře vody nebo také ve společných prostorách například o místní přírodě a koloritu. Na Jindřichohradecku je toto téma významné, protože jeho značnou část tvoří Chráněná krajinná oblast Třeboňsko, která má svá přírodní specifika. Umístění naučných tabulí, které by obsahovaly základní informace o této oblasti, by mohlo pozitivně ovlivnit chování hostů UZ v průběhu jejich pobytu.

5 Závěr

Stanoveným cílem bakalářské práce byla identifikace environmentálních opatření aplikovaných ubytovacími zařízeními v oblasti Jindřichohradecka a zjištění postoje a zkušeností jejich provozovatelů v této problematice. Na základě výsledků výzkumu, který byl proveden prostřednictvím dotazníkového šetření, byly zpracovány návrhy, které by napomohly rozvoji ubytovacích zařízení v oblasti ochrany životního prostředí.

Pro naplnění cíle práce byly stanoveny dvě výzkumné otázky, které zjišťovaly, jestli ubytovací zařízení na Jindřichohradecku mají zpracovanou koncepci green managementu a zda využívají environmentální opatření.

V rámci výzkumu bylo dotazováno 118 ubytovacích zařízení na Jindřichohradecku. Z výsledků praktické části bakalářské práce je zřejmé, že tato ubytovací zařízení nemají přílišné povědomí o ekologických značkách ani green managementu. Nadpoloviční většina respondentů nezná žádnou z ekologických značek ani pojem green management. Ekologickou značkou Ekoznačka EU nebo Ekologicky šetrná služba nedisponuje žádné z dotazovaných ubytovacích zařízení.

První výzkumná otázka zaměřená na koncepci green managementu zjistila, že pouze okolo 10 % dotazovaných ubytovacích zařízení na Jindřichohradecku aplikuje environmentální opatření podle vypracované koncepce green managementu. Přesto, jak potvrdila druhá výzkumná otázka, ubytovací zařízení v oblasti Jindřichohradecka environmentální opatření uplatňují, protože se zde nachází naprosté minimum ubytovacích zařízení, která by nevyužívala žádné z pěti hlavních kategorií ekologických opatření (úspora energií, vody, odpadové hospodářství, nákup produktů a vzdělávání zaměstnanců a informování hostů o možnostech ochrany životního prostředí). Ve všech oblastech, kromě informování zaměstnanců a hostů, většina dotazovaných ubytovacích zařízení uvedla, že některé ze zkoumaných environmentálních opatření aplikují, případně zmínila nějaká další. Z pohledu kategorií jsou opatření nejvíce využívána v kategorii hotel, kde v oblasti úspory energií, odpadového hospodářství a nákupu produktů všichni respondenti sdělili, že uplatňují alespoň jedno ekologické opatření. Ale i v ostatních kategoriích je aplikace environmentálních opatření běžnou záležitostí.

Nejužívanějším environmentálním opatřením je napříč všemi kategoriemi i velikostmi ubytovacích zařízení třídění odpadu, které provádí téměř všichni respondenti. Populární

jsou také energeticky úsporná zařízení (žárovky a spotřebiče) a toalety s možností dvojího splachování. Tato opatření využívají přibližně tři čtvrtiny respondentů. Naopak nejméně aplikované je instalování košů na třídění odpadu na pokojích hostů. Ubytovací zařízení na Jindřichohradecku také příliš nevyužívají tvorbu elektrické energie prostřednictvím solárních panelů a nákup bio produktů.

Co se týká edukace zaměstnanců a informování hostů o ochraně životního prostředí, tři čtvrtiny dotazovaných ubytovacích zařízení uvedly, že nevzdělávají ani zaměstnance ani hosty. V této oblasti je velká možnost jejich rozvoje, protože začlenit alespoň minimálně toto opatření do běžného provozu ubytovacího zařízení není složité.

Při uplatňování environmentálních opatření ubytovací zařízení narážejí ale i na různé bariéry zavedení či rozšíření, nejčastěji na finanční náročnost a vysoké náklady. Naopak ale také existují různé okolnosti, které je k ekologickému chování motivují. Respondenti nejčastěji uváděli právě ochranu životního prostředí. Pro Jindřichohradecko je specifickým stimulem ekologického chování to, že jeho značnou část pokrývá Chráněná krajinná oblast Třeboňsko.

Polovina respondentů neshledává v aplikaci environmentálních opatření žádné výhody. Druhou nejčastěji uváděnou výhodou byla redukce nákladů. Právě také pozitivním ekonomickým dopadem zavedení environmentálních opatření se zabývala poslední část bakalářské práce týkající se návrhů pro zavedení či rozšíření environmentálních opatření.

Ačkoli je situace užívání environmentálních opatření v ubytovacích zařízeních v oblasti Jindřichohradecka uspokojivá, ubytovací zařízení by u některých z nich mohla zvýšit využití. Prostor k rozvoji ve sféře ochrany životního prostředí byl shledán ve výrobě elektřiny prostřednictvím solárních panelů, instalaci perlátorů na vodovodní baterie, omezení produktů na jedno použití a již zmiňované edukaci zaměstnanců a pozitivním působení na hosty. Tím by ubytovací zařízení na Jindřichohradecku mohla přispět k osvětě v této problematice.

I Summary

Environmental protection is a topical issue that concerns all areas of living. This thesis investigates whether the accommodation establishments realize their influence. It deals with the issues of sustainable tourism and how the accommodation establishments contribute to it by the implementation of green management. Its aim is to determine whether managers of these establishments in the Jindřichův Hradec area apply environmentally friendly management practices and to describe their motives for such behaviour. Furthermore, the thesis analyses environmental measures in each accommodation and their success in application. The data were obtained by telephone, e-mail and personal interviews. The outcome of the thesis is the analysis of the current state of environmental measures in the accommodation establishments and the subsequent processing of the plan of possibilities for their future development in the field of ecology.

Key words: environmental protection, sustainable tourism, accommodation establishments, environmental measures, green management

II Seznam použitých zdrojů

Asociace hotelů a restaurací ČR. (2013). *Oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení České republiky 2015–2020*. Retrieved 28 October, 2016, from <http://www.hotelstars.cz/metodika-klasifikace>

Beránek, J. a kol. (2013). *Moderní řízení hotelového provozu*. Praha: MAG Consulting s.r.o.

CENIA, česká informační agentura životního prostředí. (2012a). *Firmy*. Retrieved 15 October, 2016, from <http://www1.cenia.cz/www/ekoznaceni/ekoznaceni-pro-firmy#proces>

CENIA, česká informační agentura životního prostředí. (2012b). *Jak ekoznačení funguje*. Retrieved 16 October, 2016, from <http://www1.cenia.cz/www/ekoznaceni/jak-ekoznaceni-funguje#mezinarodnispoluprace>

CENIA, česká informační agentura životního prostředí. (2012c). *Produkty s ekoznačkou Ekologicky šetrný výrobek/služba a Ekoznačkou EU udělenou v ČR*. Retrieved 16 October, 2016, from <http://www1.cenia.cz/www/ekoznaceni/seznam-esv>

CENIA, česká informační agentura životního prostředí. (2012d). *Program EMAS v České republice*. Retrieved 10 October, 2016, from <http://www1.cenia.cz/www/node/305>

CIR s. r. o. (2006). *Systémy environmentálního managementu (EMS)*. Retrieved 10 October, 2016, from <http://eko-net.cir.cz/systemy-environmentalniho-managementu-ems->

C.O.T. business. (2016). *Agenda 21 pro průmysl cestovního ruchu*. Retrieved 8 October, 2016, from <https://www.uhk.cz/cs-CZ/Download?DocumentId=16163>

CzechTourism – Česká centrála cestovního ruchu. (2016). *Udržitelný cestovní ruch*. Retrieved 8 October, 2016, from <http://www.eden-czechtourism.cz/udrzitelny-cestovni-ruch/>

Dočekalová, P., Švec, K. a kol. (2010). *Úvod do politologie*. Praha: Grada Publishing, a.s.

Dvořáková Líšková, Z. & Cudlínová, E. (2015). *Ekopolitika a ekonomika životního prostředí*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

- Ekologické bydlení. (2012). *Kolik elektřiny vyrobí solární panel? Vyplatí se?*. Retrieved 20 March, 2017, from <http://www.ekobydleni.eu/solarni-elektrarny/kolik-elekriny-vyrobi-solarni-panel-vyplati-se>
- Elliott, L. (2016). *Environmentalism*. Retrieved 30 September, 2016, from <https://www.britannica.com/topic/environmentalism>
- EnviroWise Ltd. (2009). *A Guide to Green Procurement*. Retrieved 15 October, 2016, from <http://www.enviro-wise.co.uk/services/>
- Feenberg, A. (2016). *Early history of environmentalism*. Retrieved 30 September, 2016, from <https://www.sfu.ca/~andrewf/environment.htm>
- Fotovoltaické panely. (2012). *Jak funguje elektrárna*. Retrieved 20 March, 2017, from <http://www.fotovoltaickepanely.eu/fotovoltaika/jak-funguje-elektrarna/>
- Generation Europe, o. s. (2016). *Environmentalismus*. Retrieved 30 September, 2016, from <http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=7&tema=144>
- Graci, S. & Kuehnel, J. (2010). *Environmental Impact of Hotels*. Retrieved 28 October, 2016, from <http://green.hotelscombined.com/Gyh-Environmental-Impact-of-Hotels.php>
- Horner, S. & Swarbrooke, J. (2003). *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. Praha: Grada Publishing, a.s.
- chytře-bydlení.cz. (2012). *Perlátor k vodovodní baterii pomáhá šetřit vodu*. Retrieved 19 March, 2017, from <http://www.chytře-bydlení.cz/perlator-k-vodovodni-baterii-pomaha-setrit-vodu>
- Indrová, J. a kol. (2004). *Cestovní ruch I*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze.
- Institut obchodu a cestovního ruchu. (2006). *Destinační management a vytváření produktů v cestovním ruchu*. Retrieved 8 October, 2016, from http://www.mmr.cz/getmedia/cc80193b-e4e8-4694-8a65-728df70a5fd8/GetFile14_2.pdf
- Kolektiv Konsorcía SPROR Plus. (2007). *Cestovní ruch a udržitelný rozvoj*. Retrieved 8 October, 2016, from http://www.mmr.cz/getmedia/b973337b-cccc-42a3-9d19-2b23356dcff2/GetFile15_1.pdf
- Kotíková, H. (2013). *Nové trendy v nabídce cestovního ruchu*. Praha: Grada Publishing, a.s.

Kuchyňková, P. (2008). *Životní prostředí*. Retrieved 30 September, 2016, from <https://www.euroskop.cz/8926/sekce/zivotni-prostredi/>

Kvasničková, D., Mikulová, V. & Plachejdomá, E. (1998). *Životní prostředí*. Praha: Fragment.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. (2012). *Green management*. Retrieved 15 October, 2016, from <http://www.mmr.cz/getmedia/40090ab2-4f67-4a85-bce4-c1e78310772f/GetFile36.pdf>

Ministerstvo vnitra ČR. (2016). *501/2006 Sb. - o obecných požadavcích na využívání území*. Retrieved 8 October, 2016, from <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=63140&nr=501~2F2006&rpp=15#local-content>

Ministerstvo životního prostředí. (2003). *Ekologické značení v České republice*. Praha: Ministerstvo životního prostředí.

Ministerstvo životního prostředí ČR. (2013). *Technická směrnice č. 43 – 2013*. Retrieved 28 October, 2016, from http://www1.cenia.cz/www/sites/default/files/432013_0.pdf

Orieška, J. (2010). *Služby v cestovním ruchu*. Praha: Idea servis.

Ottman, J. A. (1998). *Green marketing: opportunity for innovation*. New York: BookSurge.

Palatková, M. (2011). *Mezinárodní cestovní ruch*. Praha: Grada Publishing, a.s.

Rybářová, Z. (2011). *Trend: ekohotely jsou už i v Česku!* Retrieved 28 October, 2016, from <http://www.malydobrodruh.cz/2011/04/trend-ekohotely-jsou-uz-i-v-cesku/>

Singr, M. (2012). *Jak se bydlí v ekohotelu? Pijete kohoutkovou, třídíte odpad a spotřebujete méně vody na holení*. Retrieved 28 October, 2016, from <http://www.nazeleno.cz/bio/volny-cas/jak-se-bydli-v-ekohotelu-pijete-kohoutkovou-tridite-odpad-a-spotrebujete-mene-vody-na-holeni.aspx>

Šrůtková, S. (2008). *Ekologický management hotelu*. Retrieved 29 October, 2016, from <http://sona-srutkova.webnode.cz/>

Úsporné perlátory. (2016). *Úsporné perlátory, spořiče vody, perlátory, úspora vody*. Retrieved 19 March, 2017, from <http://www.usporne-perlatory.cz/cs/>

Vláda České republiky. (2016). *Ekoznačka EU – Květina*. Retrieved 16 October, 2016, from <https://www.euroskop.cz/599/sekce/ekoznacka-eu---kvetina/>

WATERSAVERS, s.r.o. (2016). *Návratnost šetřičů*. Retrieved 20 March, 2017, from <http://www.watersavers.eu/navratnost/>

Weaver, D. (2006). *Sustainable Tourism*. Oxford: Elsevier, BH.

World Tourism Organization. (2004). *Indicators of Sustainable Development for Tourism Destinations: A Guidebook*. Retrieved 8 October, 2016, from <http://www.adriaticgreenet.org/icareforeurope/wp-content/uploads/2013/11/Indicators-of-Sustainable-Development-for-Tourism-Destinations-A-Guide-Book-by-UNWTO.pdf>

Zelenka, J. (2010). *Marketing cestovního ruchu*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského

III Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Roviny trvale udržitelného rozvoje.....	10
Obrázek 2: Fáze fungování green managementu.....	13
Obrázek 3: V jakém vztahu k UZ je dotazovaný/á.....	29
Obrázek 4: Zařazení dotazovaných UZ do kategorie	30
Obrázek 5: Zařazení dotazovaných UZ do třídy.....	30
Obrázek 6: Kapacita dotazovaných UZ	31
Obrázek 7: Znalost ekologických značek UZ.....	32
Obrázek 8: O jaké ekologické značky UZ usilují.....	34
Obrázek 9: Znalost green managementu UZ	35
Obrázek 10: Zpracování koncepce green managementu UZ.....	36
Obrázek 11: Environmentální opatření v UZ v oblasti úspory energií.....	37
Obrázek 12: Uplatňování jednotlivých environmentálních opatření v UZ v oblasti úspory energií.....	39
Obrázek 13: Environmentální opatření v oblasti úspory vody	40
Obrázek 14: Uplatňování jednotlivých environmentálních opatření v UZ v oblasti úspory vody.....	41
Obrázek 15: Environmentální opatření v UZ v oblasti odpadového hospodářství.....	42
Obrázek 16: Uplatňování jednotlivých environmentálních opatření v UZ v oblasti odpadového hospodářství.....	43
Obrázek 17: Environmentální opatření v UZ při nákupu produktů.....	44
Obrázek 18: Uplatňování jednotlivých environmentálních opatření v UZ při nákupu produktů	46
Obrázek 19: Informování zaměstnanců a hostů UZ o ochraně životního prostředí	47
Obrázek 20: Bariéry zavedení či rozšíření environmentálních opatření UZ	49
Obrázek 21: Motivy ekologického chování UZ	50
Obrázek 22: Výhody pro UZ plynoucí z uplatňování environmentálních opatření	51

Tabulka 1: Celkový počet ubytovacích zařízení (UZ) na Jindřichohradecku, počet oslovených UZ a počet respondentů podle kategorie UZ	27
Tabulka 2: Znalost ekologických značek jednotlivými kategoriemi UZ.....	32
Tabulka 3: Znalost ekologických značek podle velikosti UZ.....	33
Tabulka 4: Znalost green managementu jednotlivými kategoriemi UZ.....	35
Tabulka 5: Znalost green managementu podle velikosti UZ.....	36
Tabulka 6: Environmentální opatření v oblasti úspory energií v jednotlivých kategoriích UZ.....	38
Tabulka 7: Environmentální opatření v oblasti úspory energií podle velikosti UZ.....	38
Tabulka 8: Environmentální opatření v oblasti úspory vody v jednotlivých kategoriích UZ.....	40
Tabulka 9: Environmentální opatření v oblasti úspory vody podle velikosti UZ.....	41
Tabulka 10: Environmentální opatření v oblasti odpadového hospodářství v jednotlivých kategoriích UZ.....	43
Tabulka 11: Environmentální opatření při nákupu produktů v jednotlivých kategoriích UZ	45
Tabulka 12: Environmentální opatření při nákupu produktů podle velikosti UZ.....	45
Tabulka 13: Informování zaměstnanců a hostů o ochraně životního prostředí v jednotlivých kategoriích.....	47
Tabulka 14: Vzdělávání zaměstnanců a hostů UZ podle jejich velikosti	48
Tabulka 15: Úspory plynoucí z tvorby elektřiny ze solárních panelů	53
Tabulka 16: Porovnání ceny spotřebované vody u sprchové baterie bez perlátoru a s nainstalovaným perlátorem	54
Tabulka 17: Předpokládaná výše investice na instalaci perlátorů a předpokládaná doba návratnosti.....	55
Tabulka 18: Předpokládané úspory v případě instalovaných perlátorů	55
Tabulka 19: Porovnání ceny mýdla na jedno použití a velkého balení	56
Tabulka 20: Porovnání ceny malých džemů a velkého balení.....	57

IV Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník k šetření u ubytovacích zařízení

V Přílohy

Příloha 1: Dotazník k šetření u ubytovacích zařízení

Potenciál environmentálních opatření v ubytovacích zařízeních v oblasti Jindřichohradecko

Dobrý den,

jmenuji se Lucie Přílepková a jsem studentkou 3. ročníku Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity. Zpracovávám bakalářskou práci na téma Potenciál environmentálních opatření v ubytovacích zařízeních na Jindřichohradecku, jejímž úkolem je zjistit, jak ubytovací zařízení v této oblasti přistupují k ekologii. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku, který se skládá z 15 otázek a nezabere Vám více než 7 minut. Výsledky uvedené v bakalářské práci budou anonymní. Pokud budete mít o výsledky výzkumu zájem, ráda Vám je poskytnu. V případě jakýchkoliv otázek mě kontaktujte na email prilepkova.lucie@gmail.com.

Děkuji za vyplnění dotazníku a Váš čas.

Identifikační otázky

1. Název ubytovacího zařízení

Název slouží pouze autorovi dotazníku, nebude nikde zveřejněn.

2. Do které kategorie se řadí Vaše ubytovací zařízení?

- Hotel
- Penzion
- Kemp
- Ubytování v soukromí
- Jiné:

3. Do které třídy se řadí Vaše ubytovací zařízení?

- Tourist *
- Economy **
- Standard ***
- First Class ****
- Luxury *****
- Nemáme určeno

4. Jakou kapacitu má Vaše ubytovací zařízení?

- 1 – 15 lůžek
- 16 – 25 lůžek
- 26 – 35 lůžek
- 36 – 45 lůžek
- 46 – 55 lůžek
- 56 lůžek a více

Green management

5. Znáte pojem green (ekologický, zelený) management?

- ANO *Přeskočte na otázku 6.*
- NE *Přeskočte na otázku 7.*

6. Máte zpracovanou koncepci green managementu?

- ANO
- NE

Ekologické značky

7. Znáte některou z těchto ekologických značek?

- Ekoznačka EU (The Flower)
- Ekologicky šetrná služba
- Zním obě
- Neznám ani jednu *Přeskočte na otázku 10.*

8. Vlastní Vaše ubytovací zařízení některou z ekologických značek?

- Ekoznačku EU
- Ekologicky šetrnou službu
- Obě předchozí ekologické značky
- Žádnou
- Jiné:

9. Usilujete o získání (další) ekologické značky pro Vaše ubytovací zařízení?

- Ekoznačku EU
- Ekologicky šetrnou službu
- obě předchozí ekologické značky
- žádnou z nich
- Jiné:

Environmentální (ekologická) opatření

10. Uplatňujete ve Vašem ubytovacím zařízení některá z těchto environmentálních opatření souvisejících s úsporou energií?

- Zateplení budovy
- Izolace oken
- Pohybové spínače při osvětlení
- Úsporné žárovky
- Úsporné spotřebiče
- Využití solárních panelů
- Žádné
- Jiné:

11. Uplatňujete ve Vašem ubytovacím zařízení některá z těchto environmentálních opatření souvisejících s úsporou vody?

- Instalace tzv. perlátorů na vodovodní baterie
- Toalety s možností dvojího splachování
- Upotřebení dešťové a recyklované vody pro technické účely
- Výměna ručníků na požádání hosta (tzn. ne každý den)
- Žádné
- Jiné:

12. Uplatňujete ve Vašem ubytovacím zařízení některá z těchto environmentálních opatření souvisejících s odpadovým hospodářstvím?

- Omezení produktů na jedno použití (např. malá mýdla, šampony, marmelády atd.)
- Instalace košů na třídění odpadu na pokojích
- Třídění odpadu
- Nákup produktů ve vratných obalech
- Žádné
- Jiné:

13. Uplatňujete při nákupu produktů některé z těchto opatření?

- Nákupy výhradně v okolí podniku
- Nákupy ve velkém
- Nákupy bio produktů nebo s označením "eko"
- Pořizování energeticky úsporných zařízení (žárovky, spotřebiče)
- Žádné
- Jiné:

14. Vzděláváte zaměstnance a hosty v oblasti ochrany životního prostředí?

- Pouze zaměstnance
- Pouze hosty
- Zaměstnance i hosty
- Nevzdělávám

15. Existují nějaké důvody, které Vám brání v zavedení či rozšíření environmentálních opatření?

16. Existují nějaké důvody, které Vás nutí chovat se ekologicky?

17. V čem shledáváte výhody v uplatňování environmentálních opatření?

- Konkurenční výhoda oproti ubytovacím zařízením bez environmentálních opatření
- Redukce nákladů
- Sympatie zákazníků a s tím spojené zvýšení tržeb
- Neshledávám
- Jiné:

18. Na otázky odpovídal:

- Majitel/ka ubytovacího zařízení
- Vedoucí provozu (manažer/ka) ubytovacího zařízení
- Pracovník/pracovnice recepce
- Jiné: